This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

STANFORD LIBRARIES

Gift of

The Thorne Foundation

STANFORD
UNIVERSITY
LIBRARIES

Gift of

The Thorne Foundation

STANFORD
UNIVERSITY
LIBRARIES

01062 Господину
Шауренъ

Цѣна 1 фр. 50 сант.

ПИСМА

НА

ЕДИНЪ „РУМЕЛИЙСКИЙ" БЪЛГАРИНЪ.

„Помогни си за да ти
помогне и Богъ"

№ 685-

КНИЖАРНИЦА НА ХР. Г. ДАНОВЪ
въ
ПЛОВДИВЪ, РУСЧУКЪ, СОЛУНЪ.
1870.

Pisma na . . .

ПИСМА

НА

ЕДИНЪ „РУМЕЛИЙСКИЙ" БЪЛГАРИНЪ.

„Помогни си за да ти
помогне и Богъ."

Ученическо то Дружество „Надежда"
на честь тая да Ви поздрави празника съ настоящия приносъ!

Сливенъ 18 $\frac{17}{I}$. 8

ПЛОВДИВЪ, РУСЧУКЪ, СИЛИСТРИЯ.
1878.

DR72
P58

Бързотисклна-Печатница и Литография на Янко С. Ковачевъ въ Пловдивъ и София

ПРѢДИСЛОВИЕ.

Положението създадено за българский народъ отъ Берлинский Конгрессъ не е отъ утѣшителнитѣ. Разкжсанъ на нѣколко части, отъ които всяка една остава подъ особенно правителство и съ особенна административна комбинация, нашиѝ народъ има да прекарва едно отъ най-критическитѣ времена за сжществованието си. Съ новосъздаденото за него положение той се подложи на бобра и борба жестока съ разнитѣ враждебни на народностьта му стихии, които, въсползувани отъ парализираното сега негово единство, развиватъ най-голѣма дѣятелность за опропастяваньето му. Ако този народъ умѣе да поддържи природнитѣ свръзки на своитѣ части, тъй искусственно раздѣлени, ако умѣе да сгрупирова и употрѣби всичкитѣ си сили за постиганието на главната цѣль — объединение въ едно независимо политическо цѣло, — нѣма съмнѣние че той ще излѣзе побѣдитель въ борбата и ще осуети злонамѣреннитѣ планове на враговетѣ си. Въ такъвъ случай борбата би била за него животъ; защото тя ще го научи какъ се пазятъ священнитѣ интересси на отечеството като му подари и сжпоцѣнното онуй достоинство на

великитѣ народи, което се казва самозащита, и предъ което много пѫти прикланятъ глава и твърдѣ силнитѣ неприятели. Но ако всяка отъ тъй раздѣленитѣ части на народа захване да се дѣли, ако всяка начне да гледа само за себе, безъ да обраща внимание на общата цѣль, тогава непремѣнно ний сме изгубени въ борбата; защото тяжки ся ударитѣ нанесени на народната ни цѣлокупность и на сѫществованието ни като народъ независимъ. Ето защо на наший народъ трѣбва да се даде да разбере добрѣ положението си, да му се посочатъ всички опасности съ които е то свързано, и да се приготви достойно за предлѣжащата му борба, за да може тъй да постигне цѣльта си. Този е за сега най-жизненний въпросъ за народа ни; той трѣбва да занимава и високопоставенитѣ ни личности, и ученитѣ ни, и духовенството ни, и учителитѣ ни, и цѣлий ни народъ изобщо. Той трѣбва да се проповѣдва и развива отъ амвонитѣ на церквитѣ ни, отъ ораторскитѣ катедри въ публичнитѣ наши събрания, отъ стълповетѣ на свободний нашъ печатъ, отъ вѣщитѣ пера на писателитѣ ни, за да може да се вълъти въ народа и да му стане тъй понятенъ, както му е понятно че безъ храна не може да се живѣе. Нѣмами завоевателни планове, нѣмами намѣрения да усвоявами чуждото, че да криемъ що желаемъ и що гонимъ. Нашето желание е и просто и естественно: ний исками да защитимъ отечеството и народа си да не станѫтъ плячка на нѣкои отъ старитѣ ни или нови врагове и да добиемъ политическа независимость за цѣлий си народъ, нѣщо което като народъ имами право да притяжавами. Да го криемъ и да казвами че ний

нежалаемъ това и че нѣма да работимъ за постиганьето му, ще рѣче да исками да лъжемъ свѣта; защото всички днесь, безъ исключение и на самитѣ наши неприятели, познаватъ че неможемъ да се откажемъ отъ правото, придобиването на което самата природа ни диктува. Ний негрѣшимъ и противъ задълженията си къмъ Европа, ако исказвами желанията си за придобиване на пълнитѣ наши народни права; защото ний се покорихме на волята на Европа, едно, за да покажемъ че ний почитами нейнитѣ рѣшения, и друго, защото сама тя ни каза ‹потърпете и ще получите›. Отъ тукъ обаче неслѣдва че ний трѣбва да сгърнемъ ржцѣ и ни слово вече да не проговоримъ за придобиване на независимъ политически животъ. Напротивъ трѣбва, безъ да го криемъ, постоянно да работимъ за постиганне на цѣльта си и да докажемъ че никакво препятствие не е въ състояние да ни отвърне отъ гонението на тази свята за насъ цѣль.

Водими отъ показанитѣ съображения, ний излизами предъ печата съ настоящитѣ си ‹ПИСМА›, като исками съ това да хвърлимъ свѣтлина върху дѣлото което има да вършимъ, да посочимъ пжтя, по който трѣбва да вървимъ и да призовемъ дѣятелностьта на всичкитѣ кржгове отъ нашето общество за испълнението на народното дѣло. Тъй и захващами:

ПИСМО I.

До Н. Височество Александра I Князь на Българитѣ.

Свѣтлий Княже! На Провидѣнието било угодно, за щастието на многострадалний и отъ вѣкове потѫпканъ нашъ народъ, да повѣри сѫдбинитѣ му въ Вашитѣ рѫцѣ. Казвамъ за щастието на нашия народъ, защото само като Васъ Господарь би можалъ да го извади отъ настоящето му незавидно положение и да го възвиси до онова, което той по достоинство и по правда трѣбва да занимава. Оттова избранието на В. Височество за Господарь на Българский Престолъ зарадва и съживи цѣлий нашъ народъ, укрѣпи го въ надѣждата за скорото постигване на неговата цѣль и му посочи онова свѣтло бѫдѫще, което го чака подъ защитата на Ваший скиптръ. Днесъ Българинътъ отъ Княжеството вижда въ В. Височество олицетворена придобитата му съ толкова жъртви политическа независимость. Полусвободнийтъ „Румелиецъ" съ довѣрие гледа въ бѫдѫщето си, като позна че В. Височество по-скоро и отколкото се мислеше ще съборитѣ онѫзи искуствена преграда, съ която европейский ареопагъ въ Берлинъ отцѣпи Българитѣ на югъ отъ Балкана отъ независимитѣ имъ сѣверни братья, водимъ не отъ духа на цивилизацията и правдата, не отъ нѣкои възвишени начала и идеи, но отъ егоистически стрѣмления, отъ дипломатически капризи, отъ безосновни съображения и мними интересси. Даже нещастний

и абсолутно заробенний Македонецъ, който и до този часъ испитва на себе ятагана на башибозушкитѣ орди и произвола на разюзданното деспотическо правителство, — даже и той думамъ, улекчава жестокоститѣ на страданията си въ радостьта, че вижда въ Васъ въскрьснуванието на българската държава, и въ надѣждата че В. Височество можа-щете да простретé защитата си и надъ нещастнитѣ тѣзи братья и да ги приберете единъ день подъ скипитра си.

Да, Свѣтлий Княже, съ появяванието Ви между насъ наставатъ нови времена, новъ животъ за нашиий народъ; най-приятни чувствувания вълнуватъ душата на всякой Българинъ при мисльта че въ Вашето лице и въ доказаното Ваше достоинство ще можемъ да черпимъ потрѣбната енергия и сила за сполучното рѣшение на общенародната си задача. И може ли да се не радва и да не тържествува българский народъ, когато вижда че Провидѣнието му праща за Владѣтель Славнийтъ БАТЕМБЕРГСКИЙ Принцъ, най-способнийтъ да доискара почнатото дѣло за повдиганието на Българската Държава? Може ли да се не радва като гледа че В. Височество преди да стжпите на Престола си ознаменовахте Себе съ славни дѣла отъ любовь и преданность къмъ този народъ, дѣла които нѣма да останжтъ незабѣлѣжени въ Историята на Вашето царствувание? Българский народъ незабравя, че В. Височество оставихте отечество, спокойствие, всичко мило и драго, и *само за идея* и отъ съчувствие къмъ дѣлото на този онеправданъ и измжченъ народъ, Вий изложихте живота си на опасность и се бихте като герой въ

редоветѣ на храбрата русска войска, безъ да знаяхте че Провидѣнието е пазило за Васъ короната на въскрьсналата млада дьржава. Българский народъ цѣни и това, гдѣто В. Височество не стжпили още въ новото Си отечество обходихте всичкитѣ Европейски Дворове, за да представите мжчнотитѣ съ които е свьрзано управлението на България при днешното ѝ положение и да ходатайствувате за подобрение участьта на тѣзи Свои братья, които сждбата е осждила да останжтъ повече или по-малко подъ властьта на вѣковний си мжчитель. Най-послѣ приемането на Българский Престолъ при днешнитѣ негови условия непоказва ли най-ясно, че В. Височество се посвящавате цѣлъ на служението за интереситѣ на това мѣсто, на този народъ, комуто Вий сте вече Господарь, баща и покровитель, като сте рѣшени да се боритѣ съ всички мжчнотии на дѣлото си, па може-би много пжти и съ нашитѣ слабости и неопитность? Подирь тѣзи толкова краснорѣчиви доказателства на преданность, отъ които ний виждами че В. Височество чувствувате, мислите и разбирате като Българинъ, че Вашето сьрдце е българско сьрдце, Вашата душа българска душа, — на насъ Българитѣ не остава друго освѣнь откровенно да исповѣдами че на Българский Престолъ стои днесь достоенъ Крумовъ, Асѣневъ и Симеоновъ наслѣдникъ и да молимъ Всевишняго да Ви подари дълги дни, да Ви укрѣпи въ сила, за да осжществите всичкитѣ си благи намѣрения за Своя народъ.

Не е нужда да се обяснява въ какво положение В. Височество заварвате новото си отечество. Вий го познавате по-добрѣ отъ всякого и усѣщате тя-

жестьта му въ всичката ѝ сила. Сами Вий сте призовани да управлявате сега само една часть отъ отечеството и народа ни, а останалата по-голѣма часть е осѫдена да се ползува отъ отеческото Ваше правителство. Въ петвѣковного свое робуване подъ турското владичество, историята на което е препълнена съ ужасни картини отъ варварство и грубъ вандализмъ, българский народъ е съхранилъ цѣлокупностьта си, сподѣлялъ е еднакво мѫкитѣ и истязанията на робството си и една надѣжда — надѣжда за общо избавление — го е крѣпила въ най-тяжкитѣ за сѫществованието му времена. Великата война предприета отъ И. Н. Величество Царя-Освободителя за нашето избавление, даваше ни да вѣрвами че тя ще тури край на турското иго надъ насъ, и че най-послѣ ний ще сми вече свободни. Но не тъй било угодно на дипломацията. За нея били недостатъчни потоцитѣ кръвь които напоиха земята на нашето отечество; за нея били малко хилядитѣ жертви принесени предъ жертвенника на нашето освобождение; за нея нищо незначили съ стотини изгоренитѣ градове и села, безбройнитѣ обезчестени моми, множеството невинно исклани жени и дѣца, и хилядитѣ останали безъ стрѣха и безъ комаче хлѣбъ вдовиця и сирачета. За нея трѣбвало още нови клания и ужаси да се повторятъ, нови потоци кръвь да се пролѣятъ, нови разорения да станатъ, за да заслужатъ Българитѣ свободата си. Тя имала нѣкакви си „висши интереси", които ѝ били по-драгоцѣнни отъ истрѣбването на единъ народъ; въ името на тѣзи интереси благоразсѫди тя да ги остави повечето пакъ подъ Султановото владичество

— и още по убийственното — да парализира народното ни единство съ разцѣпванието ни на нѣколко части, и тъй да убие въ насъ всако стрѣмление за възстановление на една естествена България. За това на една часть отъ отечеството ни тя даде политическа независимость, друга снабди съ единъ видъ автономия, третя остави съвсѣмъ подъ произвола на турското правителство, на Румания отстѫпи цѣла една страна, която се счита отъ най-плодородиитѣ на отечеството ни мѣста, и най-сетнѣ на Сърбия подари часть отъ территорията на Княжеството, и то не толкосъ че ѝ сѫ присърдце сръбскитѣ интереси, колкото за да породи несъгласие между два съплеменни народа, та тъй да ги неостави въ покой да развиватъ силитѣ си. Таквозъ положение създаде дипломацията за народа ни, часть отъ когото В. Височество поехте да управлявате сега, а другитѣ части остава бѫдѫщето да Ви повѣри.

Отъ казаното излиза че Вашата Дьржава не е оный незначително пространство, въ което Ви ограничава дипломацията; то е само малка часть отъ нея. Вашата Дьржава е обширна и твьрдѣ обширна. Тя е всѫдѣ гдѣто преобладава българската рѣчь: территорията ѝ се простира отъ Бѣлия Дунавъ до Архипелага, отъ Адриатическо до Черно море. В. Височество сте предопредѣлени да бѫдете и трѣбва да бѫдете Князь не на искуствено създадената „България", но на България въ правий смислъ на думата. Отъ тамъ виждате какви грамадни трудове и грижи Ви чакатъ, каква исполинска борба съ мѫчнотии предлѣжи да извьршите, за

да поставите държавата Си въ естественното ѝ положение и да постигнете свѣщото Си назначение. Ний обаче нѣмами никакво съмнѣние, че великата и геройска Ваша душа ще се уплаши отъ тѣзи мѫчнотии, и че подкрѣпени отъ вѣрнопреданний Ви народъ В. Височество ще излѣзете побѣдитель въ борбата, като освободите изъ подъ ярема останалитѣ си братья и ги съедините всички въ едно политическо цѣло. Както Н. И. В. Императоръ Вилхелмъ съ търпѣние и постоянство можа слѣдъ славната за нѣмското име война противъ Франция да събори себелюбивото владичество на Наполеона и да създаде отъ съединението на отдѣлнитѣ малки нѣмски държавици величественната могущественна Германия; тъй и В. Височество умѣ-щете да съборите чуждото владичество надъ останалитѣ части отъ отечеството ни и да създадете една България таквазъ каквато я опредѣлятъ естеството и правдата, каквато трѣбва да бѫде тя съ своитѣ географически, етнографически и исторически предѣли.

Единственно отъ политиката на правителството на В. Височество ще зависи по-скорото постигване на великата тази цѣль. Несъмнѣнно, тая политика на В. Височество, както и на окружающитѣ Ви министри, ще бѫде политика приложима на нашитѣ закони, нрави и предания, политика способна съ помощьта и поддържката на народа да ни доведе до желаемий резултатъ. Като преданнъ и искрененъ Господарь на мѣстото и народа си, В. Височество нѣма да откажете да упражнявате по всѣки възможенъ начинъ благотворното си влияние надъ цѣлий Вашъ народъ, да слѣдите съ живъ интерессъ всичко

що се върши въ българското отечество, да подбуждате народа къмъ дѣятелность и да го ржководите въ пжтя който води къмъ спасението му, като му показвате какъ да съсрѣдоточава всичкитѣ си дѣйствия, стрѣмления и сили все къмъ извѣстний общъ центръ. А на народа гдѣто и да билъ той свята длъжность е да слуша съвѣтитѣ Ви, да испълнява заповѣдитѣ Ви и вѣрно да Ви служи въ длъжноститѣ които му възложите. Тогава нашето дѣло става много лесно. Приготвени както трѣбва за случайноститѣ които могжтъ да ни сполѣтятъ, ний трѣбва съ най-голѣмо довѣрие да очаквами бждщето си Нашиий най-голѣмъ непринятель е парализиранъ въ силитѣ си; нему липсватъ всички елементи които съставляватъ душата на една държава. Днесь най-горящитѣ му защитници признаватъ и най-високи политици и дипломати проповѣдватъ, че той е осжденъ на смьрть рано или късно. Послѣдний палеативъ, който Берлинский Конгрессъ даде на „болния человѣкъ", както се изражаватъ нѣкои дипломати, не се е направилъ съ цѣль че ще може да го исцѣли, а само за да отсрочи още за нѣколко време кончината му, до като се примирятъ и посближатъ интереситѣ на европейскитѣ държави на Истокъ. При сгоденъ случай рѣшителното само Слово на В. Високчество е достатъчно да повдигне като планина българскитѣ народни сили отъ цѣлия Старопланински полуостровъ за окончателното разкжсване веригитѣ на робството и за защита на отечеството имъ. Но за това търпѣние още за нѣколко време, постоянство въ дѣлото, укрѣпяване въ сили и усьрдно работение.

На [illegible] трудовѣтѣ за народното обединение В. Висост[illegible] [illegible] и [illegible] за вѣтрѣшното [illegible] на новото Ви господарство. Явно е че бъдѣщето на отечеството ни ще зависи много отъ доброто вѣтрѣшно и външно устройство на настоящата „България“, отъ полаганието подъ здрави основи господарственний и бить. Като сега изгаданована, Вашата Дръжава се лишава отъ всички онѣзи учреждения, които докарватъ силата, богатството, развитието и благоденствието на народитѣ. Въ нея Вий нѣма да срѣщнете никакви индустриални заведения, никакви фабрики или висши училища, никакви средства за съобщение. Народътъ, вслѣдствие на петвѣковното безсъвѣстно експлоатиране на труда му, е отпадналъ въ икономическо отношение и е докаранъ до голѣма бѣдность; търговията е твърдѣ ограничена; промишлеиностьта неразвита; богатствата на страната неразработени; образованието на твърдѣ низска стьпень; земледѣлието въ патриархално състояние; войската младенческа. На отеческото Ваше правителство предстои да се занимае сериозно съ всичкитѣ тия жизнени за страната въпроси и да въведе потрѣбни улучшения въ всякой клонъ отъ общественний механизмъ. Преди всичко обаче намъ е потрѣбно да имами народна школа, организована по духа на съвременната висша наука; защ то само на добрата своя воинска можемъ да расчитами за искарване дѣлото си на добьръ край. Подиръ въпроса за народната школа ще въпросътъ за повдигането на страната въ икономическо и образователно отношение съ разработванието на мѣстата, съ разработванието и разлаждалнисто

на финанциалнитѣ источници и съ устройството на школи съ специално назначение; защото днесь признозната истина е че силата на една държава не състои само въ количеството на войската, но и въ количеството на знанията и богатствата, съ които тая държава може да располага. Показанитѣ именно два въпроса, споредъ особеннитѣ условия на сегашнето ни положение, зематъ върхъ предъ всички други важни въпроси отъ отечественъ интересъ и искатъ най-бързо рѣшение.

Родени и възпитани въ земя гдѣто военното искуство държи първо мѣсто въ свѣта, гдѣто науката на политическата икономия е достигнала до най-висока стьпень на съвършенство, и производителностьта на труда е взела неимовѣрни размѣри вслѣдствие на размножаванието на разнитѣ индустриални и фабрични заведения, гдѣто, най-послѣ, всички науки и искусства цьвтятъ, — В. Височество ще обърнете, вѣрвами, всичкото си внимание върху повдиганието на народа Си въ нравственно, икономическо и културно отношение чрѣзъ съставянието на специални за това учреждения и отварянието на заведения съ разно назначение. За това позволѣте ни да очаквами да видимъ войската на В. Височество турена подъ германската военна система, споредъ която всякой българинъ трѣбва да бѫде войникъ. Позволѣте ни да се надѣвами на В. Височество да посадите въ новото Си отечество всичко хубаво и полезно отъ просвѣтеното онова мѣсто въ което сте се родили и порасли, всичко което може, тъй да кажемъ, да се ассимилира въ насъ и съ полза да се приспособи въ наший животъ. Позволѣте ни

да вѣрвами че В. Височество нѣма да пощадите нищо за да турите основитѣ на всичко онова, което може да докара благосъстоянието, славата и величието на българската държава.

И тъй, Свѣтлий Княже, пълното политическо освобождение на българский народъ и обединението му, подъ Вашиѝ скиптръ, въ едно независимо господарство, отъ една страна, и постьпенното му възраждание въ материално и нравственно отношение, отъ друга, ето на кѫсо программата за предлежащитѣ дѣйствия на В. Височество и на цѣлий Вашъ народъ. За сега първата точка като най-необходима трѣбва да стои на първий планъ, защото отъ нейното рѣшение зависи пълното рѣшение на втората точка. Прочее ‹свобода съ единство›, ето кой трѣбва да бѫде нашътъ общъ девизъ. Да служимъ на тоя девизъ никой човѣшки законъ или постановление, никой трактатъ не е въ състояние да ни въспрѣ; защото това е природно явление, работа на естеството. А естественнитѣ явления не се облѣгатъ на закони и трактати създадени отъ человѣкъ, но зависятъ отъ трайни, вѣчнонеизмѣняеми закони, създадени отъ геннйтъ на върховната сила. Ний почитами трактатитѣ, приклонихме даже глава предъ онуй международно рѣшение, което създаде незавидното днешне положение на народа ни; но туй незначи че сми рѣшени за всегда да останемъ въ туй положение и че нѣма да работимъ за измѣнението му. Понеже никой трактатъ не се радва на едно безконечно сѫществование и не е неизмѣняемъ, наша длъжность е да ползотворявами въ преслѣдването на цѣльта си всяка промѣна въ обстоятелствата, всяко измѣ-

нение което врѣмето внася въ положението на человѣческитѣ общества и въ тѣхнитѣ международни задължения. Ще почитаме своитѣ отъ този родъ задължения, но въ сѫщото време и не ще пропусками случайтъ въ който бихми могли да измѣнимъ тия задължения въ наша полза. Да не работимъ тъй, ще рече да не разбирами естественнитѣ закони и явления. И тъй, като никой не може ни увѣри че международнитѣ трактати сѫ вѣчни, ний нѣма да престанемъ да мислимъ и да дѣйствувами за измѣнение на положението си. Ний ще работимъ и трѣбва да работимъ заедно съ В. Височество за постигането на общенародната наша цѣль. Съ постигането на тази цѣль, ще поставимъ на непоколебими и вѣчнотрающи основи зданието на политическата независимость, на благосъстоянието и щастието на отечеството си, ще въздигнемъ, съединени подъ скиптра на В. Височество, една естественна българска държава, която да може да крѣпи могуществото, славата и величието си, и ще придобнемъ за В. Височество. като Господарь на тази държава, приличното мѣсто въ лика на европейскитѣ Владѣтели. Нека Богъ ни помага и подкрѣпя въ испълнението на нашето дѣло.

15-й Юлий 1879 г.

ПИСМО II.

До Н. Сиятелство Князь Александра Богориди, Главний Управитель на Южна България.

Ваше Сиятелство!

Най-безсмисленното и въ сѫщото врѣме най-достоосѫдителното творение на берлинский конгресъ, безъ съмнѣние, е създаването на тази провинция която дипломацията крьсти съ името ‹Източна Румелия›, и за управитель на която В Сиятелство сте назначени. Тази чисто българска страна, която стана театръ на грознитѣ ония ужаси отъ които потрепера цѣлъ свѣтъ, тази напита съ човѣшка кръвь земя и постлана съ коститѣ на хиляди мѫченици, тази злочеста часть отъ отечеството ни, която трѣбваше най-послѣ да си отдѫхне отъ мѫкитѣ, и теглилата и да се надари съ единъ свободенъ животъ, веднажъ даже освободена, по волята на дипломацията и въ името на нѣкакви нейни интереси, се тъй немилостиво осѫди да се предаде пакъ въ рѫцѣтѣ на онова правителство, подъ гнѣта на което съ вѣкове е пѫшкала. А това дипломацията счете даже за бляскава своя побѣда, и Лордъ Биконсфилдъ не се посвѣни да се похвали въ английский парламентъ, че можалъ да повьрне на Турция повечето отъ освободенитѣ съ русското орѫжие земи. Ний мислимъ че нѣма по-грозно и повече достойно за осѫждание дѣло отъ това, гдѣто освободенъ съ грамадни жертви и съ потоци кръвь народъ, да се повьрне подъ ярема на робството, и то противъ духа на цивилизацията, на правдата и на либералнитѣ начала, съ

които се гордѣе днесь образованний свѣтъ. Но нека оставимъ на безпристрасната История да сѫди дѣлото на дипломатитѣ и да имъ отдаде пристойната заплата.

Като синъ на сѫщото това отечество, на В. Сиятелство, може би, е било тѣжко да се явите между съотечественицитѣ си, като представитель на омразната за тѣхъ турска власть, и особенно слѣдъ като се радвахѫ тѣ на една неограничена свобода въ повече отъ година време. Вѣроятно само патриотизмътъ на В. Сиятелство Ви е накаралъ да презрѣте всички неудобства на новото Ви назначение и да послужите въ една злочеста часть на отечеството си. И, разбира се, че никой другъ не би можалъ да бѫде тъй полезенъ въ днешното положение на тая онеправдана страна, като В. Сиятелство, защото сте чедо на това сѫщето отечество, защото сте свързани съ неговитѣ предания и трѣбва да Ви сѫ миля интересите му. Оттова ний нѣма да сбъркаме ако кажемъ че назначението на В. Сиятелство за Управитель на Южна-България не малко е спомогнѫло за приемането отъ българитѣ новий порядъкъ на нѣщата въ тая страна.

Всички го виждатъ и В. Сиятелство най-добрѣ, че тъй нарѣченната „Източна Румелия“ нѣма резонъ за сѫществуване; тя е създадена искусственно, принудително, неправедно и отъ това не може да трае дълго време. Тя не би се и съвсѣмъ появила на свѣтъ, ако тия които управляватъ сѫдбинитѣ на народитѣ бѣхѫ малко по-щедри въ раздаването политическата свобода на славянскитѣ племена изобщо и на Българитѣ частно. Както и да било обаче, като

именно въ тая страна живѣе най-пострадалата часть отъ народа, то трѣбва да се защитятъ скжпо придобититѣ ѝ малки правдини и да се подкрѣпятъ добрѣ разумѣванитѣ ѝ интереси, до като настане и за нея по-честито бѫдѫще.

Ваше Сиятелство не е да незнаете че подобрѣнието на разорената тая българска страна и улѣкчаванието на придобититѣ ѝ привилегии зависятъ преимущественно отъ расположението и поведѣнието на първийтъ ѝ Главенъ Управитель; защото нему е предоставлено да тури основитѣ на нейного устройство съобразно съ привилегированното ѝ положение. Като Българинъ и членъ отъ славната фамилия Богориди, която води происхождението си отъ мѣсто, гдѣто звучи българската рѣчь и гдѣто се дѫха българска атмосфера. В. Сиятелство можете много направи за възраждението и щастието на страната, която управлявате. Съ рѣшението на възложената Вамъ задача — рѣшение основано на правдата и на вѣрното служение на отечеството си — можете да принесете очакваната отъ Васъ услуга и да си приготвите признателностьта и наградата на народа комуто служите. Патриотический и либералний духъ, който въодушевлява В. Сиятелство и познатитѣ Ви способности сѫ и сега най-добрата за насъ гаранция, че нѣма да се потвачатъ правата ни и че Вий не ще пожелите нищо за подобрѣнието участьта на нашата се подъ управлението Ви часть отъ народъ. Отъ тоа ний се осмѣляваме да почетаме отъ Васъ най-строгото запазванието и добрѣ разумѣванитѣ интереси на мѣстото, подпомаганьа въ [illegible] въ стремленията му къмъ на-

стративна независимость е спечелена отъ русскитѣ побѣдоносни оржжия и освятена отъ берлинский договоръ. Въ нея немогатъ да иматъ достжпъ турски произволъ, турска администрация. Собственното назначение на В. Сиятелство за Главенъ Управитель на тая часть отъ отечеството ни станж съ съгласието на Великитѣ Сили и никакъ не само отъ Султана. Самата администрация на мѣстото се основава тоже на единъ международенъ актъ — Органическийтъ й Уставъ — изработенъ и подписанъ отъ представители на Великитѣ Държави. На основание на този Уставъ В. Сиятелство можете да докарате грамадни ползи на отечеството и народа Си, като се ржководите, разбира се, отъ правилото, че въ испълнението на единъ законъ много зависи и отъ духа, въ който се той тълкува и приспособява, а не само отъ буквата въ която е той написанъ.

В. Сиятелство не е да незнаете и туй че Българитѣ отъ тъй нарѣчената ‹Източна Румелия› несж задоволни отъ положението, въ което ги постави Берлинский Конгресъ. Тѣ по-добрѣ отъ всѣкиго оцѣняватъ неправдата, която имъ се стори, като се отцѣпихж отъ сѣвернитѣ имъ независими братия и се лишихж отъ искупената съ толкова кръвь, жертви и страдания, свобода. И ако днесь сж приклонили глава и предъ тази автономия, която Европа имъ даде, то е, едно, за да покажатъ че знаятъ да уважаватъ международни рѣшения дору и когато сж въ тѣхна вреда издадени, и друго, защото съ приемането на това рѣшение тѣ по-скоро ще дадѫтъ да се убѣди сама Европа въ сторената имъ неправда и тъй ще я принудятъ да настои самичка за удовлетворение-

то на праведнитѣ имъ желания. К[illegible], ка[illegible] което съединение съ свободнитѣ имъ [illegible] [illegible]минуемо и че може да стане даже [illegible] [illegible], южнитѣ Българе рѣшихѫ да се [illegible] на Европа и тъй вмѣсто умразата [illegible] благоволението и благосклонностьта ѝ. [illegible] дадохѫ най-ясно доказателство че [illegible] то се казва *политическа такт*[illegible] *дрость*, а това запуши устата на най-[illegible] зложелатели. Лъжатъ се обаче онѣ, които [illegible] ляватъ да мислятъ че съ прѣемството на [illegible] автономия Българитѣ на Югъ отъ Балкана [illegible] пакъ вратъ предъ турский ярѣмъ. Не! Никога [illegible] Българе, които живѣятъ въ тази [illegible] страна, предъ очитѣ на които стърчатъ [illegible] развалини на прекраснитѣ имъ [illegible] никога нѣма да позволятъ възвразанието на [illegible] иранско правителство, което русского оръжие [illegible] това мѣсто. Нека тѣ видятъ [illegible] за възстановяване образната [illegible] ство, и всички южни Българе съ [illegible] като стѣна ще представятъ [illegible] сентѣ покушения и дѣйствия за отнимание [illegible] имъ права. Даже [illegible] на [illegible] налъ коститѣ [illegible] въстанатъ [illegible] отечеството [illegible] тѣ Българе [illegible] тьта ще [illegible] [illegible]

Не [illegible] [illegible] [illegible]

ятъ български народъ е проникнатъ отъ едно чувство, една цѣль: пълното народно освобождение и обединение въ едно политическо цѣло. Въ постиганието на тази цѣль никой Българинъ не се съмнѣва; защото тя се облѣга на естеството и времето, а противъ естеството и времето, не се върви. Днесь цѣла Европа се увѣри че ‹Источна Румелия› е осѫдена на смьрть въ твьрдѣ близко бѫдѫще; това даже и толкозъ кѫсо глѣдитѣ наши неприятели признахѫ и исповѣдватъ, че скоро ще я реситятъ отъ тевтера. Утрѣ ще се убѣдятъ че и Македония е българска страна и че нѣма основни причини да се дѣли и тя отъ българското народно и господарственно тѣло, та ще я освободятъ отъ игото и ще я привьржатъ на България. Тъй, като всяко естественно явление, ще излѣзе и нашето съединение съ пълна политическа независимость. Никакви препятствия и никоя сила не сѫ въ състояние да задьржатъ дѣлото на природата, на времото. Колкото повече прѣчки се въздигатъ въ постиганието цѣльта на единъ народъ, толкова по-ожесточено го каратъ да я преслѣдва той съ всичкитѣ си сили и срѣдства, и народътъ всякога излиза побѣдитель, ако знае само какъ да работи и какъ да се защищава. Тъй ще стане и съ наший народъ. В. Сиятелство ще пожелаете ли да принесете своя дѣлъ въ предлѣжащето велико дѣло на народа и да обезмьртите името си въ неговата история? Времето ще покаже. Но ние никога не щемъ повѣрва, че синътъ на приснопамятний Принцъ Стефана Богориди, като Българинъ и мѫжь съ извѣстна политическа мѫдрость и като глѣда предъ очитѣ си Ба-

такъ, Стара Загора, Карлово, Калоферъ и пр., ще откаже да заслужи лавровий вѣнецъ, който признателна България му предназначява и наградата, която неговий народъ е готовъ да му поднесе за сторенитѣ му *поне въ кржа на закона* услуги.

25-й Юлий 1879.

ПИСМО III.

До първитѣ Български Министри.

Най-приятни чувствования испълватъ душата ни като гледами появяванието на наши еднородци и братья върху новосъздаденитѣ министерски постове въ свободната часть отъ отечеството ни. Цѣли петь вѣка сж откакъ народътъ ни бѣ изгубилъ и държава, и отеческо правителство, и всяка свобода въ дѣйствията си. Но днесь, слава Богу и хвала Русскому Царю, ний имами поне въ една часть на отечеството си свой Господарь и свое независимо правителство. Въ избранното сега първо Българско министерство виждами върховний представитель на възобновенното ни народно правителство, въ ржцѣтѣ на което се повѣрихж и сждбинитѣ на народа. Ако това министерство умѣе да се постави на висотата на положението си и съ сполука да рѣши възложеннитѣ нему задачи, то би принесло славни услуги на отечеството си. Понеже сж твърдѣ важни длъжноститѣ възложени на първото туй наше министерство, то длъжность на всички Българе е съ най-живъ интересъ да слѣдятъ

вървежа и дѣлата му. Даже Българитѣ извънъ княжеството трѣбва повече да се интересуватъ отъ постжпкитѣ на Българското министерство, защото бждащето имъ зависи много отъ доброто управление и мждрата политика на княжеското правителство.

Всякой ще се съгласи съ насъ и преди всички Вий, Г-да Министри, че на високитѣ Ваши длъжности е предоставлено испълнението на такива капитални и отъ жизненъ интересъ дѣла, щото трѣбва съ всичкитѣ си сили да се посвятите на испълнението на тия си длъжности. Като първи министри на младата Българска държава, Вамъ предстои да турите на здрави основи господарственний ѝ битъ. Вий сте които ще приложите на практика конституцията, по която народната воля рѣши да се управлява. Вий ще изработите законитѣ за мѣстото и народа ни и ще дадете благоустроенна администрация на княжеството ни. Но освѣнъ тия на Вашата неуморна дѣятелность се възлага рѣшението на много още важни въпроси за нравственний и веществен напредъкъ на страната, за распространение на просвѣщението, за усъвършенствувание въ науки̇тѣ и искуствата, за развитието на търговията, земледѣлието и промишленостьта и за доброто организувание военната сила на господарството. Вий сте длъжни да наредите всички учреждения, съ които се добива благосъстоянието, силата и богатството на държавата. Вий сте длъжни да давате животъ, сила и порядъкъ въ всякой клонъ на общественната дѣятелность. Вий сте длъжни да раздавате правосждие, да направите да се почитатъ правата на всякой Гражданинъ и подданникъ на Българското княжество безъ

разлика на племе и вѣра. Вий трѣбва да неоставите да владѣе сѫществующий по-напредъ произволъ, да изгоните злоупотрѣбленията и тѣхнитѣ причинители и да направите правдата и законътъ да се почитатъ на всякадѣ изъ Българската държава. Съ една дума, Вамъ се възлага да дадете на младото ни господарство таквозъ устройство, щото да добие то уважение не само отъ подчиненитѣ си, но още и отъ чужденцитѣ и даже отъ враговетѣ ни.

Но главното, въ което Вий трѣбва най-много да се отличите сега, е Вашата вънкашна политика. Тази политика преди всичко трѣбва да бѫде Българска политика, т. е. политика приложима на естеството, нравитѣ и обичаитѣ ни, политика вѣрна на историческитѣ ни предания и стремления. Отъ мѫдрото водение на тази политика зависи по-скорото освобождение на народа ни отъ настоящето му неутѣшително положение. Съ разумната си тая политика Вий трѣбва да приготвите съединението на народа съ еднакви политически права, като се стараете да отстранявате препятствията, които биха попрѣчили на това съединение. Защото не е тайна за никого, още повече за Васъ, че настоящето положение на народа е твърдѣ убийственно и че при него ний нѣма никога да цъвнемъ. Княжеството ограничено въ настоящитѣ си тѣсни предѣли не е въ състояние да развие силитѣ си и всякога ще бѫде безъ значение. Тъй нарѣчената „Източна Румелия,“ ще троши жизненнитѣ си сили въ борбата съ враждебнитѣ на Българщината стихии. А нещастната Македония ще бѫде беззащитна жертва на произвола на башибозушкитѣ орди и на фенерскитѣ помазанници.

Таквозъ положение не трѣбва за дълго време да отиде, защото отъ него ни чака съсипвание, опропастявание. Това сж длъжни да не изгубватъ никога отъ очи всички ония които управляватъ сждбинитѣ на Българский народъ; това трѣбва да бжде предмѣтъ за постоянна грижа на Българското правителство.

Като поставени на чело на едно независимо Българско правителство, ний сме въ правото си да исками отъ Васъ, Г-да министри, да посвятите всичкото си внимание, всичкитѣ си грижи и старания за освобождението на останжлитѣ подъ робство Ваши братья. Днесь и южнитѣ Българе и другитѣ Ви абсолутно заробени братья къмъ Васъ обръщатъ погледи и отъ Васъ, отъ Вашето съдѣйствие и политика, очакватъ прибирането имъ подъ защитата на едно народно правителство, подъ покрова на Българското господарство. Тогава само ще можите да заслужите довѣрието, преданностьта и уважението на цѣлий си народъ, когато подспомогнете и ускорите постиганието на всенародната цѣль и се покажите съ това достойни да ржководите сждбинитѣ на народа си. Но ако Вий се ограничите само въ тѣсний кржгъ на чиновническитѣ си длъжности, ако не обращате пристойното внимание върху другитѣ си нещастни братья и неработите за тѣхното избавление, тогава Вий ще покажите че неможите да оцѣните високото си назначение и че неотговаряте за него, а съ това ще си добиете осжждението не само на сѣвернитѣ Българе, но и на цѣлий си народъ. Ний вѣрвами че никое разумно Българско правителство неможе да занемари драгоцѣнитѣ ин-

тереси на общето българско отечество и да го не боли сърдцето за тѣхъ.

За това, Г-да Министри, оправяйте дързостно кърмилото на държавний корабъ по направление, което може да изведе народа Ви на почвата на пълна свобода, политическо единство и честито бѫдѫще. Старайте се да придобиете симпатиите на Европейскитѣ дворове къмъ дѣлото на народа си. Гледайте да съборите безосновнитѣ предразсѫдъци на Европа, на които станахми жертва въ Берлинский Конгресъ. Съ благоразумната си политика докажете че българский народъ е достоенъ да има свое независимо Господарство, че е способенъ да се управлява самъ и че неговото правителство е еднакво полезно за всичкитѣ му безъ разлика подданници. Рѫководете народа въ испълнението на всичко онова, което има той да извърши за да стане по-честитъ. Не го оставяйте да се забѣлѣжва въ неблагоразумни постѫпки, но го пригответе да бѫде готовъ за случайтъ, ако борбата за неговото съединение не би могла да се свърши по миренъ начинъ.

Отъ само себе си се разбира че въ испълнението длъжноститѣ на Високото Ви назначение, Вий трѣбва да имате предъ видъ само интереситѣ на Господарството и на народа си. Никакви частни капризи, никои лични и егоистически съображения немогѫтъ да имѫтъ мѣсто въ Вашитѣ дѣйствия. Заблуждение би било отъ Ваша страна, ако си помисляхте че висотата на положението Ви позволява да вършите дѣла, които би имали за мотивъ лично преимущество, частна вражда или приятелство, или пакъ да преслѣдвате мнѣнията и взглядоветѣ, които

се не посрѣщатъ съ Вашитѣ. Таквозь поведение не би се оправдало отъ конституционното положение на страната. Вий трѣбва да се поставите по-горѣ отъ всякой частенъ интересъ или неумѣстни себелюбиви стремления, и само въ вѣрното служение на интересите на цѣлий Ви народъ да черпите вдъхновенията и дѣйствията си въ испълнението на възложените Ви Господарственни дложности. Всяка Ваша постжпка е изложена на строгата критика на публичното мнѣние и незаконната всегда ще се осжжда. Като вѣрни тълкователи на волята на Н. Височество Българский Князь и на народната воля изразена въ Конституцията на Княжеството, Ваша свята длъжность е да бждете най-строгитѣ защитници на тая Конституция и да не позволявате ни най-малкото ѝ нарушение. Тъй сжщо всичкитѣ Ваши дѣйствия и постжпки трѣбва да бждатъ основани на сжщата Княжественна Конституция.

Но ний едва ли непосочихми трудове и грижи мжчни за понисанье не като отъ нашитѣ неопитни министри, които сега излизатъ на политическата сцѣна, но и отъ стари даже държавни мжжье; едва ли недосѣгнахми политически въпроси отъ естество да по уморятъ и побѣлѣлитѣ въ политиката глави на вѣщи дипломати. Ще се стжписате ли, Г-да Български Министри, предъ мжчнотитѣ и трудоветѣ съ които е свързана висококопоставената Ви служба? Невѣрвами, защото Вий по-добрѣ отъ насъ знаете че джлбокомислящитѣ мжжье, които сж се турили на чело на единъ народъ, на една държава, не се лишавать отъ великодушие, крѣпкость въ убѣжденията и желѣзна воля, че тѣ се неотчайватъ отъ

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] Зай [illegible] [illegible] Зай [illegible] [illegible] [illegible]

дачата на нашето правителство, както и на цѣлий ни народъ трѣбва да състои въ освобождението на цѣлото наше отечество и въ въздигането му въ едно независимо господарство. Отъ тамъ виждате каква тяжка борба предстои да извърши народътъ ни и какви трудове очакватъ Васъ особенно като, по положението си, Вий трѣбва да бѫдете главнитѣ дѣятели за осѫществяването на нашата цѣль.

„Съединението прави силата" ето принципа на който трѣбва вѣрно да служите сега; въ него можете да черпите всичкитѣ си побуждения и въодушевления въ новийтъ си свободенъ животъ. Само ний желаемъ да не виждами този спасителенъ принципъ да фигурира въ надписитѣ на ресторации и кафенета, нито пакъ да се проповѣдва само на уста, но исками добрѣ да се проникнатъ отъ него всички, на сърдце на които лѣжи отечественото добро, на да се стараятъ да докаратъ хубавитѣ онія резултати, които неговото изпълнение обѣщава. Сама историята свидѣтелствува че народъ безъ единство нѣма трайно сѫществуване. За това имате и живи примѣри предъ очитѣ си. Погледнѣте на Италия, Германия и вижте до каква стъпень на могущество, сила и величие достигнаха, слѣдъ като сполучиха да обединятъ раскъсанитѣ свои части. И въздигането на България въ обширний смислъ на думата лѣжи въ политическото единство на народа, за постигането на което нетрѣбва нищо да се жали. Ако се недобие това единство, ний сме осѫдени да тлѣемъ въ жалостното си това положение и при единъ извѣстенъ случай да станемъ, може би, жертва на съсѣдитѣ си непріятели.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Другъ важенъ въпросъ на който трѣбва да обърните внимание е съставянието на разни дружества и други съ особенно назначение учреждения и разбогатяваньето чрѣзъ тѣхъ средствата на страната Ви. Всяко отъ тия учреждения да работи въ своя кржгъ за постиганието все на извѣстната цѣль. Тогава Вашата дѣятелность се расподѣля на нѣколко клонове и бива по-легка и по-плодотворна. А не е да не знаете че тъй съставенитѣ дружества могжтъ да докаратъ чудесни успѣхи въ дѣлото Ви и да надвиятъ всички мжчнотии съ които е свързано испълнението му. Днесь въ образованний свѣтъ всички велики предприятия се захващатъ и свьршватъ отъ дружества. Чрезъ дружествата можете и Вие да туните е въ систематически редъ дѣйствията си, за да могжтъ по-сполучно да постигатъ назначението си. Чрезъ тѣхъ можете най-добрѣ да развиете и материалнитѣ си средства, като възложите особенно на нѣкои отъ тѣхъ да размножаватъ тия средства било съ малкитѣ и частни помощи на народа, било по който и да е другъ начинъ. Незабравяйте че тъй икономисанитѣ богатства достигатъ безъ да се осѣти до твьрдѣ значителни размѣри и биватъ готови когато потрѣбватъ. Въ Европа срѣщами безъ брой чудесни учреждения, обществени здания и пр., които длъжятъ сжществуванието си само на икономисаната послѣдня аспра на народа. Понеже нищо безъ средства не става, то Вий сте длъжни да се стараете за размножаванието и спестяванието на народнитѣ си богатства.

Трете необходимо за Васъ дѣло е да гледате да поддържите съобщението си съ всичкитѣ части

на отечеството ни. Поддържанието на това съобщение между всичкитѣ Ви еднородни, до колкото е възможно да стане, би имало твърдѣ голѣмо влияние въ сполуката на народното дѣло. Чрезъ обобщението на мислитѣ, идеитѣ и взглядоветѣ може да се поддържи и единството въ дѣйствията; само по тоя начинъ могатъ да се струпировать къмъ единъ центръ общитѣ народни сили и да докарать желаемото отъ тѣхъ слѣдствие. Но ако се неизпълни туй единство въ дѣйствията, ако всяка часть или да работи отдѣлно и по свои взгляди, тогава тѣзи сили пропадатъ и народната цѣль се изгубва. Сами въ съединението ни можемъ малцина побѣдени въ борбата.

Четвърти и послѣдни начинъ, който ще ни доведе до правилно изпълнение на нашитѣ желания е да имаме тайни съдилища, които ще; сами тѣ, сами изпълнятъ и тѣхи трябва да бъдатъ въ [illegible] на [illegible]. Да не [illegible] [illegible]. [illegible] и [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] на нашите деца
и тяхни [illegible]. Останалите по-добро на [illegible]
[illegible] в [illegible] и [illegible]
[illegible] и [illegible] и [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

ното положение въобще. Тъй приготвени, както трѣбва, ако стане нужно да развиете, подъ предводителството на храбрий днесь Наслѣдникъ на наший престолъ, знамето на народното освобождение и на съединението ни въ едно политическо тѣло, всички способни да носятъ оружие Българе, както и та се намиратъ, ще се приткатъ подъ свещеното тъй знаме, и борбата е свършена съ сполука, нашата цѣль постигната. Желаемъ ли го това, ние трѣбва да се стараемъ да го постигнемъ и можемъ да го достигнемъ. Другояче ние сме изгубени.

25-й Юлий 1878.

ПИСМО V.

До Българитѣ въ тъй нарѣченната „Източна Румелия.

Не е нужно да описвамъ и Вамъ, драги съотечественици отъ създадената въ Берлинъ „Източна Румелия", положението въ което се поставихте и неправдата на която станахте жертва. Това вчѣ най-добрѣ познавате, повеже ножътъ на онеправдалнето е забитъ право въ вашитѣ гърди. Чада на най-пострадалата часть на отечеството ни. Вий заслужихте да добиете свободата си съ цѣната на ужаснитѣ си страдания и огромни жертви въ едно нетвѣрдо робство. Благодарение на славнитѣ войски на Н. В. Царя — Освободителя, Вий можахте дѣйствително да видите изгоненъ отъ Васъ жестокий Ви угнетатель и въ продължение на повече отъ тринъ години да

и безъ никакви нови жертви. Но ваша длъжность е да бждете готови за всяка случайность. Това Ви се налага не само отъ нуждата за придобиване на желаната Ви независимость, но и отъ нуждата да се защитятъ подаренитѣ Ви отъ Европа автономни права, които вслѣдствие на неутвърденното още положение на страната Ви, могжтъ лесно да се излагатъ на опасности. Ето защо преди всичко азъ призовавамъ вниманието ви върху *обученията въ военното искусство*, чрезъ които можете да организуватѣ единъ уважаемъ елементъ за защитата на себе и на правата си. Человѣкъ неможе освѣнъ да похвали ревностьта, която напослѣдне показахте въ тѣзи обучения. Сърдцето на всякой патриотъ се испълваше отъ радость, като гледаше че Вий всички безъ исключение съ пушката на рамо тичахте на полетата на тѣзи полезни упражнения. Достопохвалнитѣ въ всяко отношение Ваши *гимнастически общества* въ малко време принесоха такива плодове, които поразиха всичкитѣ ви врагове. Тѣ направиха всѣкиго отъ васъ войникъ и показаха че „Румелийскийтъ" Българинъ не ще остави тъй лесно да се тъпче милото и драгото му. Не е да невиждате и това че ако работитѣ въ страната ви зеха напослѣдне по-благоприятенъ за васъ видъ, това се длъжи исключително на запознаваньето ви съ военното искусство, на вашето научаванье да дьржите оржжие. Ако вий и за напредъ продължавате обученията си въ този пжть, ако за васъ пушката е всичко, тогава врагътъ никога нѣма да стжпи въ отечеството ви. Бждѣте даже увѣрени че колкото по-често се чува гласътъ на камбаната, която ви зове на-учение, толкосъ по-скоро ще докарате раскжсванието на

изгнилитѣ врьзки на зависимость въ които се напослѣдъкъ поставихте. Ако днесь гимнастическитѣ общества сѫществуватъ у свободнитѣ и напреднали народи и принасятъ немалки ползи, то простително ли ще бѫде вамъ да ги неосновете, распространите и поддьржите въ несвободното още и всякога изложено на опасности ваше отечество, когато виждате какво могѫтъ да ви докаратъ тѣ? Тѣ се днесь поддьржатъ и покровителствуватъ отъ всички разумни правителства, та при привелегированното положение на страната ви нѣма основания да се въспрѫтъ и у васъ, когато вий най-ясно доказахте че тѣ нѣмѫтъ никаква злонамѣренна цѣль къмъ никои отъ вашитѣ съсѣди и че сѫ даже полезни за поддьржанието на добрийтъ порядъкъ и на тишината въ страната ви. Тѣ сѫ и сега ограда противъ опитванията на вѫтрѣшни и вънкашни зломисленници да произведѫтъ смущения въ страната. Слѣдвайте прочее съ още по-голѣма енергия обученията си и за напредъ; поддьржайте и распространявайте спасителнитѣ за васъ гимнастически дружества. Самъ наший Царь-Освободитель съ подаряванието ви толкозъ орѫжия показва ви гдѣ лѣжи вашето спасение; ваша дльжность е да знаете да се ползувате отъ подарената ви драгоцѣнность. Ако ли обаче вий отъ сега още захвьрлите пушкитѣ, ако прекѫснете упражненията си, ако затворите гимнастическитѣ общества и се предадете исключително на частнитѣ си работи, тогава несамо неочаквайте съединението си, съ независимитѣ ваши братья, но се готвѣте още при едно неблагоприятно за насъ време да истьрвете и туй що ви се даде и да станете робе на враговетѣ си. Ний обаче вѣр-

[illegible]

[illegible] си интереси въ преходното туй положение на
[illegible]ранята ни, се улеснява не малко успѣхътъ на по-
[illegible]титѣлнитѣ ни дѣйствия за осѫществяването на
[illegible]лашата цѣль. Всяка печалба придобита въ автоно-
[illegible]мнитѣ ни права е приближаване къмъ постигане-
[illegible] на тая цѣль, както и всяка загуба въ тѣхъ е
[illegible]ко затрудненіе на постиганието ѝ. Било би слѣ-
[illegible]ователно съвсѣмъ глупаво, ако се отказвахте отъ пре-
[illegible]имуществата и правата, които при условията на да-
[illegible]нната ни автономия можете по най-евтинъ и законенъ
[illegible]начинъ да придобиете за насъ и за непостоянната наша
[illegible]рава. Било би глупаво ако се неизползувахте отъ
[illegible]преимуществата, които произтичатъ за народность-
[illegible]та ни, като преобладаващъ въ областьта елементъ
[illegible]въ дадената на конституция. При това не е да не-
[illegible]мислите че съдѣйствието на тъй наречения „Историчка
[illegible]ческа" бѣгъ единъ конеченъ полоренъ благопри-
[illegible]ятствуа за опитванията и злоупотрѣбленія въ пра-
[illegible]та ни; то даже послужва непрестанитѣ ни за
[illegible]стигане на своитѣ цѣли да имамъ достойно пъ-
[illegible]ренитѣ ни въ тая страна и да внедряватъ прекрас-
[illegible]ни въ всяко наше предприятие. Наша свята длъ-
[illegible]жность е да бадемъ внимателни върху дѣйствията
[illegible]тѣхни наши непримирими и съ най-голѣма умѣлость
[illegible]
[illegible]
[illegible]

вами че вий никога нѣма да допусните това, защо-то испитахте вече на себе че безъ свобода нѣма благоденствие, нѣма животъ, нѣма богатство. Бидѣхте най-добрѣ че заробенийтъ народъ нѣма ни воля, ни отечество, ни имотъ: всичко у него е чужде и самъ той е осжденъ да го експлоатиратъ немилостиво владѣтелитѣ му. На най-послѣ, като оставимъ всичко на страна, забравяте ли че до васъ отъ лѣво и отъ дѣсно стоятъ множество башибозушки чети, които точатъ зжби на вашата страна и чакатъ кога по-скоро ще имъ падне случайтъ да нахлуятъ въ нея и да поразиграятъ неудовлетворяванитѣ си отъ нѣколко време страсти надъ васъ гяуритѣ? Забравяте ли още че, щомъ неможете да представите една сила за съпротивление, турскитѣ гарнизони ще нагазятъ отечеството ви и ще обърнжтъ на мъртва буква подаренитѣ ви права? Не е ли тогава длъжность патриотическа, на най-сетнѣ человѣческа, да знаете сами да защитите и себе и страната си? Кому другиму, ако не на собственитѣ си мишци, има да се облѣгате за защитата си, когато и освободителитѣ си вече отидоха?... Не, не, любезни съотечественици, нетърсѣте другадѣ спасението си освѣнъ въ пушката, повтарямъ да ви кажа пакъ. Приготвѣте се за самозащита па се небойте отъ нищо. Който иска да ви въспрѣ въ това, нека ви по-напредъ гарантира безопастностьта въ нападения отъ страна на окружающитѣ ви башибозушки полчища.

Другъ достоенъ за вниманието ви предмѣтъ е оползотворяването на настоящето си положение при всичкитѣ му несъвършенства и неудобства. Трѣбва да знаете че отъ умѣнието ви да защитите народни-

тѣ си интереси въ преходното туй положение на страната ви, се улеснява не малко успѣхътъ на пострадатъшнитѣ ви дѣйствия за осѫществяването на главната цѣль. Всяка печалба придобита въ автономнитѣ ви права е приближавание къмъ постиганието на тая цѣль, както и всяка загуба въ тѣхъ е ново затруднение за постиганието ѝ. Било би слѣдователно съвсѣмъ глупаво, ако се откажехте отъ преимуществата и ползитѣ, които при условията на дадената ви автономия можете по най-миренъ и законенъ начинъ да придобиете за васъ и за нещастната ваша страна. Било би глупаво ако се невъзползувате отъ преимуществата, които проистичатъ за народностьта ви, като преобладающъ въ областьта елементъ отъ дадената ви конституция. При това не е да не знаете че създаванието на тъй наречената „Източна Румелия" безъ единъ извѣстенъ колоритъ благоприятствува за онеправдания и злоупотрѣбления въ правата ви; то даже насърдчва неприятелитѣ ви за постигание на своитѣ цѣли да гонятъ жестоко интереситѣ ви въ тая страна и да повдигатъ препятствия въ всяко ваше предприятие. Ваша свята длъжность е да бѫдете внимателни върху дѣйствията на тѣзи ваши неприятели и съ най-голѣма упоритость да защищавате своитѣ интереси противъ всяко посѣгнувание къмъ тѣхъ. И дѣйствително, ако днесь една нация, гърци наприм. се мѫчи съ всичкитѣ си сили да постави своитѣ интереси въ надмощие надъ вашитѣ, то простително ли ще ви бѫде ако неумѣте да защитите тѣзи ваши интереси когато и правдата е отъ ваша страна? Съ това не ще ли покажете че не сте кадърни да защитите даже това което има-

те и не ще ли си навлѣчете осѫждането на пролѣтата за вашитѣ права кръвь?

Неможемъ да не забѣлѣжимъ тукъ и за появившитѣ се вече нови неприятели на мѣстото. Тѣ са множеството шарлатани и безхарактерни външни личности, които нахлуха въ отечеството Ви за занимавание на разни постове, безъ да сѫ ни най-малко достойни за тѣхъ. Тѣзи хора не сѫ отъ Васъ, тѣхъ не може да ги боли срьдцето за интереситѣ на мѣстото тъй както боли Васъ. Таквисъ съ недоказани способности и честность лица ще гледатъ само да живѣятъ, като паразити на гърба на бѣдната Ви страна безъ да искатъ и да знаятъ за нейното добро. Азъ съ очитѣ си видѣхъ единъ такъвъ вагабонтинъ чужденецъ, който питаше мой единъ приятель да ли нѣма мѣсто за него въ щаба на милицията и който, споредъ казването на прителя ми, билъ нѣгдѣ простъ продавачъ на жамбони. Ваша длъжность е да слѣдите подиръ таквизито лица и като видите, че тѣ неотговарятъ на назначенията си и че сѫ врѣдителни за страната, да искате незабавно сваляването имъ. Тѫзи си строгость прострѣте къмъ всички въобще служащи въ админастрацията, па ако щѫтъ били и отъ сѫщийтъ Ви родъ.

Самата Ваша милиция — единственната гаранция за дадената ви конституция — е повѣрена днесь въ чужди рѫцѣ. Тѫзи милиция е най-голѣмата драгоцѣнность на мѣстото Ви; тя е съставена съ грамадни жьртви и старания отъ великодушний Онзи Господарь, комуто на срьдце лѣжи Вашето добро. Нея трѣбва да поддьржите съ всичкитѣ си сили; строшете рѫката, която би посѣгнжла да Ви я отнеме. Вни-

мавайте подиръ всичко що става съ нея; отваряйте си очитѣ въ дѣйствията на нейнитѣ Началници. Ако намѣрите че тѣзи Началници не сѫ искрени въ интереситѣ на страната, че нежелаятъ доброто на тѫзи Ваша войска, въстанѣте всички противъ тѣхъ и искайте замѣняванието имъ съ други. Това е Ваше право, защото милицията се съставлява отъ Вашитѣ чада и Вие трѣбва да знаете на какви рѫцѣ повѣрявате тѣзи си чада. Да гоните злоупотрѣбленията и да защищавате интереситѣ на страната си е нѣщо законно, праведно, та нѣма отъ що да се боите. А ако търпите и замълчавате злоупотрѣбленията, ако оставяте безнаказанно да вѣрлуватъ въ страната Ви шарлатани и подлеци отъ гдѣто и да били тѣ, тогава и Вие ставате съучастници въ злото и ще отговаряте за това предъ съвѣстьта и отечеството си. Народната воля е въ състояние всичко да исправи, тя е сила предъ която прекланятъ глава и много по-силнитѣ отъ Султановото правителства. Откривайте прочее злоупотрѣбленията отъ когото и да произхождатъ тѣ. Недавайте кой какъ завърни да си играе съ интереситѣ и сѫдбинитѣ Ви. Когато се касае даже за повреждането на нѣкой жизненъ за Васъ въпросъ, покажѣте най-послѣ че и съ сила сте готови да го защитите. Днѣсъ агата неможе да Ви нарѣче *Комити* и немилостиво да Ви запира, бѣси, сѣче и гори, ако работите за ползата на народа и отечеството си. Ако и при настоящето си положение се страхувате да се опълчавате явно за защитата на интереситѣ си, Вие се показувате по-доли[illegible] жени, по-долни отъ человѣци.

Послѣднето [illegible], което подлагамъ [illegible]

нето Ви е да имате най-голѣмо благоразумие въ поведѣнието и дѣйствията си, най-вече въ годината, която прекарвами сега. Вие знаете по-добрѣ отъ всѣкого, че отъ всякадѣ сте окружени съ неприятели, които съ всичкитѣ си сили се мѫчятъ да Ви тласкатъ въ нѣкоя опастность и тъй не сѫмо да въспрѫтъ стремлението Ви за по-широка независимость, но и съществуванието на даденитѣ Ви даже правдини да направатъ проблематическо. Ваша длъжность е да се пазите добрѣ отъ всѣкакви необмислени постѫпки, съ които бихте могли да свьржите рѫцѣтѣ на тия, които сѫ всякога готови да ви помагатъ и да опро пастите народното си дѣло. За сполучното рѣшение на народната задача пожьртвувайте нанесенитѣ Вамъ отъ които и да било зломисленни съсѣди неприятности, обиди и злини. Намѣсто да употрѣбявате времето си въ безполезни преслѣдвания и стремления за отмьщения, макарь и заслужени, най-добрѣ и най-разумно е да не дирите минѫлото и да посвятите всичкото си внимание и всичкитѣ си трудове въ приготовленията за доискарвание дѣлото на Вашето освобождение. Това би било най-тяжкий ударъ, който можете да нанесете на своитѣ неприятели.

Отъ казаното ми до тукъ, любезни съотечественици, излиза че Вие сте призовани да играете една двояка роль въ испълнението на предстоящето дѣло т. е. Вамъ се възлага да защитите интересите си въ преходното положение, въ което се намирате сега и въ сѫщето време да оправяте дѣйствията и стремленията си къмъ постиганието на желаемата цѣль. Задачата Ви е наистина трудна, сериозна и деликата, особенно като се земѫтъ въ съ-

ображение и многото непрятели отъ които сте обиколени. Но ако постжпвате както трѣбва, ако работите умно и съ пълно съзнание на дѣлото си, ако умѣете да надвивате мжчнотиитѣ, тогава нѣма нищо трудно за Васъ и Вие ще свършите съ пълна сполука дѣлото си. И тъй, рѣшителность тамъ гдѣто се заплашва народнийтъ интересъ преслѣдвание на злоупотрѣбленията и на черитѣ онѣзи души, които ги правятъ, укрѣпявание на военната Ваша сила постояннитѣ Ви обучения на оржжие, спестявание и размножяване на срѣдствата си по всевъзможни начини, стжпвание съ обмисленни и добрѣ измѣрени крачки къмъ расширочяване на Вашитѣ правдини, — ето на кжсо программата на вашитѣ дѣйствия, программа испълнението на която отъ една страна Ви дава възможность да защитявате даденитѣ Ви права и отъ друга прави ви готови за дѣйствие за придобивание на по-нататашната ви политическа свобода когато потрѣбува. Тая программа трѣбва по всякой начинъ да испълнявате, ако искате да видите дѣлото си увѣнчано съ пъленъ успѣхъ и народнитѣ си врагове съкрушени. Друго-яче Вие твърдѣ лѣсно можете да станете жертва на непрятеля, който е близу до Васъ. Ще допустите ли това Вие които стжпвате по тази земя въ която почиватъ священнитѣ кости на мжчениицитѣ за Българската свобода? Това неможемъ да очакваме отъ Васъ, понеже Вие най-добрѣ знаете какво ще рѣче турско владичество и виждате съ очитѣ си какво се върши и днесъ въ Одринската Область и въ нещастната Македония.

27 Юлий 1879

ПИСМО VI

До Българитѣ въ Македония.

Съ сълзи на очитѣ и съ сърце препълнено отъ скръбь захващамъ писмото си до Васъ, страждущи мои съотечественици! Мисленно се пренасямъ между Васъ и виждамъ предъ очитѣ си грозната и сърцераздирателна картина, която Вашата страна представлява и до днешенъ день. Виждамъ пороитѣ невинна человѣческа кръвь, която тече въ тѫзи страна, слушамъ охканията и риданията на безбройнитѣ оковани въ вериги и невинно гиющи въ тъмницата мѫченици, виждамъ множеството невинни дѣвици отвлѣчени и запрѣни за удовлетворение на скотски страсти, гледамъ пламъцитѣ отъ хубавитѣ Ваши градове и селца и хайдушкото разграбване на придобитийтъ Ви съ пота на лицето имотъ; предъ очитѣ ми сѫ на много мѣста испрѣчени картинитѣ на Батакъ, Стара-Загора и пр. О Боже! До кога ще търпишъ тѣзи наши вѣрли мѫчители да свирѣпствуватъ тъй безнаказанно въ нашето отечество? Християнска Европо! Не е ли безчестие и срамъ за настоящий вѣкъ, за цивилизацията и за человѣчеството, гдѣто ти търпишь още между себе тия и отъ тебе осждени власти, и гя оставяшъ предъ очитѣ ти да колятъ, бѣсятъ, горятъ и отпустошаватъ? Не е ли още време да обърнешъ милостивъ погледъ къмъ окаяннитѣ тѣзи человѣчески сѫщества и веднажь за всегда да туришъ край на тѣхнитѣ жестоки страдания и мѫки?

Да, мили съотечественици, днитѣ които прекарвате сѫ твърдѣ тяжки, положението ви отъ най-

несносимитѣ. Вий и частъ отъ тракийскитѣ наши единородци оставаме пакъ изложени на произволъ на общия нашъ тиранинъ, който днесъ съ по-голѣма дори жестокость изрлуча въ Вашата страна, като въ запето сърце намира възможность да забави отмъстителний си мечъ за отнетитѣ му страни. Вамъ не сѫ осигурени ни животътъ, ни имотътъ, ни честьта: всичко ваше е за мачителитѣ, които сѫ ви съ вѣковне свували кръвта и които непраздата на дипломацитѣ остави още да свучатъ. Всяко жгъче отъ хубавата Македония е препълнена сега съ кулове изѣвнали отъ освободителнитѣ мѣста на отечеството на гладни болшебоязци, които жвѣятъ на Вашъ гръбъ и расплакатъ съ Вашето мило и драго. Нъ за Васъ ме были доволни само мъкитѣ и страданията, които търпите отъ страна на владѣителитѣ си; Вамъ било писано да теглите и отъ други вътрѣшни и външни непрятели, които гледатъ да се въспользуватъ отъ нещастията Ви и да Ви направятъ жертва на плановетѣ си. Днесъ по Вашата земя кръстосватъ католически пропагандисти, и австрийски агенти, и елински апостоли, и се мачатъ какъ по-лесно да ви измамятъ и постиватъ въ примкитѣ си. Най-сетнѣ не малко се наказвате Вий и отъ интригитѣ и макинациитѣ на фенерското духовенство, което въ вашата страна намира още почва за своята дѣятелность.

При туй Ваше достойно за оплакваньо положение ний неможемъ освѣнъ да Ви утѣшимъ съ надѣждата, че скоро и за Васъ ще настанатъ охлади дни, честито бѫдище. Общенароднийтъ ни врагъ е осѫденъ въ недалечно бѫдище да изгуби подпаръ за всякога цѣлий нашъ народъ, когото съ столѣтия най-безсъ-

вѣстно е експлуатирвалъ, като мьртва материя; подалновиднитѣ отъ насъ хора съзнаватъ че той вече е на конеца на владичеството си надъ нашето отечество. Днесь Българский Дьржавенъ Престолъ е вече живъ на него сѣди Славенъ Господаръ, който неможе да остане равнодушенъ къмъ страданията на злочестититѣ си братья, и въ единъ благоприятенъ случай да Ви непрострѣ рѫка за да Ви прибере подъ защитата си. Той още нестѫпилъ въ новото си отечество предприе да отиде лично да ходатайствува предъ европейскитѣ дворове за облекчение на вашата участь съ което доказа, че той еднакво мисли и ще мисли за всичкитѣ свои братья. Съ помощьта на вѣрнопреданний му народъ умѣ-ще той да доосвободи останалитѣ подъ робство части на отечеството ни и да ги съедини подъ скиптра си въ едно цѣло. При това самий нашъ Царь — Освобдитель, който пролѣ толкозъ братска кръвь и принесе грамадни жертви за насъ, нѣма да ви остави да ви непомогне въ освобождението. Отъ васъ се изисква само да бѫдете внимателни да не би въ нещастията си да испаднете въ примкитѣ на народнитѣ си врагове и да станете жертва на езуитскитѣ имъ планове. Нека ви неотчайватъ страданията и теглилата. Свободата бива толкозъ по-сладка и по-драгоцѣнна, колкото съ помного жертви и мѫки е искупена. Помнѣте всякога че тя се ражда въ кръвь, огънь и развалини, та намѣсто да се отчайвате вий съ юнашка рѣшителность посрѣщайте мѫчнотитѣ и се старайте да ги надвивате докато настане деньтъ, въ който и вашитѣ гѫрди ще почнѫтъ да дѫхатъ свободенъ въздухъ.

Берлинскийтъ Конгресъ, при всичко че нанесе

най-жестокъ ударъ на нашето дѣло съ раскѫсванието на народа ни, неможѣ да необърне внимание на вашата и на другитѣ области оставени подъ прямото владичество на Султана. Той знаеше твърдѣ добрѣ какво очаква християнскитѣ населения по тия страни отъ турскитѣ власти, за това и повдигнѫ въпроса за да имъ се дадѫтъ нѣкакви гаранции срѣщу произвола и злоупотрѣбленията на тѣзи власти. Тъй 23-ий членъ отъ трактата е особенно посвятенъ на тѣзи гаранции. Споредъ него, единъ видъ автономни права, видъ конституция подобна на отстѫпената на островъ Критъ се оздравява за васъ и за другитѣ останали подъ турско владичество ваши братья. Съ придобиването на тѣзи — minimum — человѣчески правдини вий би могли поне живота, имота и честьта си да оздравите до една стѣпенъ: тѣ все ще бѫдѫтъ една преграда на турскитѣ злоупотрѣбления, колкото слаба и да бѫде тя. Затова вий енергически настойте да ви се дадѫтъ и оздравятъ тѣзи правдини искайте ги съ най-голѣмо налѣгание и отъ самата Порта и отъ представителитѣ на великитѣ държави. Тѣ немогѫтъ да ви ги откажатъ когато актътъ, който ви ги подарява, носи подписитѣ на тѣхнитѣ правителства. Та най-послѣ ако другитѣ откажѫтъ да удовлетворятъ тъй легализиранитѣ ви желания, то представительтъ поне на оная братска държава, съ оржжието на която се добихѫ тѣзи правдини за васъ, не може да не настои за да ви се оздравятъ тѣ. Не се бойте когато стѫпвате и дѣйствувате на легална почва; Вашитѣ желания немогѫтъ да бѫдѫтъ освѣнъ приети и удовлетворени. При това изнасяйте предъ очитѣ на свѣта всичко що теглите. Незамълчавайте

никое отъ злоупотрѣбленията, които ви се
Знайте, че колкото повече скривате злоупот
та и варварскитѣ дѣла на мѫчителитѣ си, т
вече ги насърдчавате въ да ви ги правят
престѫпление и насилие дерзновенно откр
самата централна власть въ Цариградъ,
нуждно, и на представителитѣ на Силитѣ.
явленията ви могѫтъ да бѫдѫтъ съ по-го
жесть и да иматъ по-добри резултати,
ако очаквате удовлетворение и защита отъ
на нѣкой подълъ *Каймакаминъ* или *Мютес*

Главното обаче и най-необходимо сега
умѣете да запазите народ остьта и вѣрата
послѣднитѣ тѣзи години на робството си, т
сте ги запазили въ продължение на петь с
Вий знаете, че първото достойнство на наший
се показа въ това, гдѣто той въ едно най-жест
вѣковно робство, поставенъ въ несносни за са
ването си условия, преслѣдванъ отъ всякадѣ
приятели и безъ да е ималъ ни най-малка защ
негдѣ, можалъ е да истърпи всички люти гов
да запази езика, народностьта и вѣрата си. Т
де критериумътъ на жизненитѣ сили на тоя н
То доказа, че го чака добро бѫдѫще и осуети
планове, както на самитѣ му владѣтели, тъй и н
гитѣ враждебни на народностьта му елементи. П
и Вий можахте до сега да излѣзете побѣдители въ
бата за запазването на националностьта и рел
та си, то за Васъ било би грѣхъ смъртенъ, а
край време се вплетете въ нѣкоя отъ поставенит
недоброжелателитѣ Ви примки и се отцѣпите от
рода и вѣрата си; за това би Ви осѫдили и пото

никое отъ злоупотрѣбленията, които ви се правятъ. Знайте, че колкото повече скривате злоупотрѣбленията и варварскитѣ дѣла на мѫчителитѣ си, толкозъ повече ги насърдчявате въ да ви ги правятъ. За всяко престѫпление и насилие дерзновенно откривайте на самата централна власть въ Цариградъ, па, ако е нуждно, и на представителитѣ на Силитѣ. Тъй заявленията ви могѫтъ да бѫдѫтъ съ по-голѣма тяжесть и да иматъ по-добри резултати, отколкото ако очаквате удовлетворение и защита отъ *Кефа* на на нѣкой подълъ *Каймакаминъ* или *Мютесарифинъ*.

Главното обаче и най-необходимо сега нѣщо е да умѣете да запазите народ остьта и вѣрата си и въ послѣднитѣ тѣзи години на робството си, тъй както сте ги запазили въ продължение на петь столѣтия. Вий знаете, че първото достойнство на нашиий народъ се показа въ това, гдѣто той въ едно най-жестоко петвѣковно робство, поставенъ въ несносни за сѫществуванието си условия, преслѣдванъ отъ всякадѣ отъ неприятели и безъ да е ималъ ни най-малка защита отъ негдѣ, можалъ е да истърпи всички люти гонения и да запази езика, народностьта и вѣрата си. Това биде критериумътъ на жизненнитѣ сили на тоя народъ. То доказа, че го чака добро бѫдѫще и осуети много планове, както на самитѣ му владѣтели, тъй и на другитѣ враждебни на народностьта му елементи. Понеже и Вий можахте до сега да излѣзете побѣдители въ борбата за запазванието на националностьта и религията си, то за Васъ било би грѣхъ смьртенъ, ако на край време се вплетете въ нѣкоя отъ поставенитѣ отъ недоброжелателитѣ Ви примки и се отцѣпите отъ народа и вѣрата си; за това би Ви осѫдили и потомство-

то и историята. Ето защо азъ обращамъ серюзното Ви внимание върху този толкозъ важенъ въпросъ, като прибавямъ че, ако запазите въ туй критическо за народа ни време вѣрата си, езика си, народното си име, Вий сте извършили всичко и за придобиването на свободата си. Затова поддръжте съ всичкитѣ си сили народнитѣ ви училища; старайте се за тѣхното унапредване и за отварянето имъ тамъ гдѣто несѫществуватъ. Учѣте се на майчиний си езикъ и на езика, който ви сѫ оставили народнитѣ Просвѣтители — славата на Македония и на цѣла България. Въсхваляйте Бога въ церквитѣ си презъ български уста и съ българска рѣчь. Знайте всякога, че неумиратъ онѣзъ народи на които езикътъ, народностьта и вѣрата живѣятъ и се облѣгатъ на едно народно образование. А нашето висше духовно началство, като единственото, което може явно да упражнява влиянието си надъ цѣлъ Българский народъ, длъжно е да ви подкрѣпя и подпомага въ старанията ви полагани за тѫзи цѣль

Съ това заедно азъ препоръчвамъ на вашето внимание и бдителность строгото пазение отъ разнитѣ апостоли и чужди агенти, които кръстосватъ сега изъ вашето отечество. Трѣбва да знаете че тѣзи чужди за народностьта ви людье немогѫтъ да ви мислятъ доброто; тѣ имѫтъ свои особенни цѣли, свои политически планове и васъ, както казахъ, гледатъ да пожертвуватъ на тѣзи си планове. Въсползувани отъ беззащитното ви положение, освенъ католишкитѣ и други пропаганди, на които подъ покривалото на духовното имъ послание, крийтъ се пакъ политически цѣли, въ нещастната ви страна сѫ се появили и може за напредъ още повече да се появятъ политически иностранни

агитатори, които съ обѣщания, че ще ви облекчатъ положението, съ представяние на едно тъкмо бѣдъще за васъ, гледатъ да ви тикнатъ въ нѣкои безсъстни приключения и тъй да направятъ земята ви плачка на тази или онази държава, за нѣмъ да направятъ вѣчни свои робове. Отъ такивито мнѣми благотѣтели и доброжелатели строго да се пазите; невѣрвайте никога на тѣхнитѣ думи и обѣщания; изгонвайте ги далечъ отъ себе и съ твърдото отбѣгване на тѣхнитѣ лоши за васъ замисли бѣгайте имъ да разберятъ, че вие по-добрѣ отъ тѣхъ знаете гдѣ лѣжи спасението ви, и че тѣ нѣмятъ работа между васъ. Пазѣте се като отъ огънь отъ тѣзи хитри маскирани врагове, които имятъ за цѣль да ви освободятъ отъ едно робство и да ви надѣнятъ друго, можебѣ по-дълготрайно. Колкото за Гърцитѣ и тѣхнитѣ тенденции за погърчванието на страната ви, тѣ помогатъ да ви бѣдатъ тъй опасни колкото бѣхѣ преди; защото неправятъ пари чрезъ тѣхнитѣ лъжи и интриги. Самитѣ турци познаватъ, че Гърцитѣ имъ били още по-невѣрни и че всичко ще вѣрнили подъ булото на вѣрность и искренность вѣрнили го въ своя полза, а въ вреда на агитѣ. Затова ний можете рѣшително да отблъскате вся по вредително за васъ дѣйствие отъ страна на лукавитѣ гърци и на тѣхното духовенство; длъжность ви е да защищавате народнитѣ си интереси, да не оставате да ви се затварятъ церквитѣ и училищата и да се гони народното ви духовенство. На основание на 62-ий членъ отъ самийтъ Берлински Договоръ можете да изгоните всички грьцки попове и владици, ако рѣкатъ да ви се налагатъ, и да познавате за па-

[illegible]

[illegible] е [illegible] отъ вашитѣ [illegible]

[illegible] братьѣ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

съ примѣръ на самоотверженность, на горещъ патриотизмъ, на вѣрно и безкористно служение роду си. Многогодишната борба на народа за черковна независимость се увѣнча съ сполука и докара настоящата за политическа независимость. Народътъ предприе тази борба, не съ цѣльта да промѣни едни калимавки съ други, но отъ силното желание да се сдобие съ еднокръвно духовенство, което да сподѣля щастията и нещастията съ него, да брани интересите на отечеството, да участвува въ рѣшението на въпроси отъ общенародна полза. Тогава ненавличатъ ли на себе най-строго осѫждение всички ония пастири, които би останѫли равнодушни при всяко народно движение съ възвишенна цѣль, а най-вече при предстоящата намъ борба за животъ или смьрть? Какъ ще нарѣчемъ таквизито пастири, ако не безполезни членове на обществото, недоброжелатели на народа комуто принадлежатъ?

Не духовни Отци, не! Далечъ да бѫде отъ Васъ всяка мисль за неиспълнение на възлаганитѣ ви отъ отечеството длъжности! Вий трѣбва да знаете, че народътъ ви има нужда отъ духовенство нъ отъ духовенство патриотическо, духовенство готово всичко да жертвува за народното добро, и таково духовенство трѣбва да намѣри въ Васъ. Вий сте длъжни отъ висотата на званието си да подкрѣпяте, насьрдчвате и подпомагате народа въ всяко полезно предприятие и най-много въ великото дѣло, което му предлежи да извърши сега. Вий сте апостоли на Словото Божие и на християнскитѣ истини, но като Българе отечеството ви налага да бѫдете и апостоли на свободата, апостоли на народното единство. При Спасителевото Е-

вангелие вамъ се прилага и Евангелието на свободата и на нашето единство. Него проповѣдайте отъ Христовитѣ Двери, отъ духовнитѣ си катедри и въ всякой градъ и село, въ всяка кѫща, като начнете отъ Княжеский палатъ до послѣдната колиба на Българина. Покажѣте че въ него лѣжи спасението ни и гледайте да го запечатите дѫлбоко въ всяко Българско сърдце. Гдѣто и да бѫдете нека на жезълътъ ви е написана нашата свобода, на Христовий Кръстъ, който носите на гѫрди — нашето единство, а на пастирската ви свѣтла корона — славата и величието на България. Самитѣ наши Просвѣтители Св. Кириллъ и Методий ви даватъ най-бляскъвъ примѣръ за вѣрно служание на отечественнитѣ интереси и при духовното звание. И тѣ духовни пастири, и първи посадихѫ въ нашето отечество семечата на християнството; но като Българе тѣ извършихѫ за народа си дѣла отъ най-високъ патриотизмъ: съставихѫ ни азбука, написахѫ ни книги, научихѫ ни да се молимъ Богу на езика си. А кой не знае че на тѫзи азбука, на тѣзи книги и тѫзи вѣра ний длъжимъ сѫществуването си днесь като народъ? Кой не познава че тия свѧщенни средства можехѫ да защитятъ народностьта ни по-добрѣ, отколкото ако бѣше се оставила да я пази цѣла армия въ единъ периодъ отъ цѣло тисящелѣтие? Можело ли е друго, освѣнъ патриотическо българско сърдце да се проникне тъй дълбоко въ нуждитѣ на народа си и да принесе въ неговий органимъ такъвъ жизненъ сокъ, който му поддържа живота до сега и ще го поддържи за всегда? Не е ли тогава свята длъжность да принесете и ний услугитѣ си на отечественнитѣ

ползи да засвидѣтелствувате патриотизма въ едно толкозъ священно дѣло, каквото е дѣлото за народното освобождение и объединение, за въздиганието на българската държава?

Ний имами вече славни примѣри и отъ самоотверженность и самопожертвувание показани отъ духовни наши герои. Предъ очитѣ ни сѫ дияконътъ *Василий Левский* и *Отецъ Харитонъ*, двама велики поборници за нашата независимость, които съ юнашка рѣшителность проповѣдвахѫ и работихѫ за свободата на народа тогава, когато неприятельтъ бѣше още въ всичката си сила, и съ геройската си най-послѣ смьрть увѣнчахѫ патриотическитѣ си подвиги. Не сѫ ли таквизито души, съ които може да се гордѣе едно народно пастирство? Не е ли достойна за подражание самоотверженностьта на тѣзи апостоли и мѫченици на свободата въ служението имъ на отечеството? Ако Левский и Харитонъ се рѣшавахѫ да работятъ за свободата на народа си когато сѫществувахѫ и бѣсилици, и тьмници, и инквизиционни мѫки, то простително ли ще ви бѫде да не станете и ви поборници на тѫзи свобда, когато васъ не ви достига вече рѫката на неприятеля? Тогава служението за свободата на отечеството бѣше свьрзано съ смьрть, а вашето сега е свьрзано само съ трудове, лишения отъ спокойствие и други дребни пожертвования. Грѣхъ би било слѣдователно и предъ Бога и предъ отечеството, ако вий неземяхте праведний си дѣлъ въ народната борба за независимъ политически животъ.

И по званието си и положението, което държите въ народа, вий трѣбва да бѫдете отъ първитѣ дѣйци и водители въ великото наше дѣло. Оттамъ

Наконецъ не могѫ и азъ да необърна вниманието на висшето ни духовно началство върху повдиганийтъ вече нѣколко пѫти въпросъ за премѣствание сѣдалището на Екзархията пакъ въ Цари-градъ, макаръ че обѣмътъ на писмото ми не позволява да го разгледамъ съ слѣдуемата обстоятелственность. Дѣйствително, настоящето наше положение и строгата защита на народнитѣ интереси въ останѫлитѣ подъ прямото владичество на Султана земи налагатъ найповелително щото духовното ни сѣдалище да бѫде непременно въ Цари-градъ. Днесь всякой вижда, че Българитѣ нито отъ Сѣверна България, нито отъ Южна могѫтъ да станѫтъ Гърци, католици и пр. Не е тъй обаче въ нещастната Македония и въ часть отъ Тракия, гдѣто разни враждебни елементи воюватъ съ народностьта ни. Тамъ нашитѣ достойни за съжалѣние еднородци нѣмѫтъ нито свое правителство да ги подкрѣпя, нито сила да се защитятъ, та могѫтъ да се погълнѫтъ въ борбата, ако не имъ се даде рѫка за помощъ, поне за туй което може да имъ се направи. Ако днесь сѫдбата ги е осѫдила да пѫшкатъ още подъ ярема на едно несносно робство, то нетрѣбва ли поне въ духовната си независимость да намѣрватъ всяка законна защита, всяко възможно облегчение въ нещастията си? Чрезъ кого другиго, ако не чрезъ народното си духовенство, ще могѫтъ тѣ да си защитятъ вѣрата, езика и народностьта, да се сдобиятъ съ народни пастири и учители, и да се учатъ и просвѣщаватъ на езика си? Въ народното свое духовенство тѣ трѣбва да намѣрятъ подпорка не само срѣщу притѣсненията на омразното фанариотско духовенство, но и срѣщу разнитѣ чужди

апостоли и мечета, които са дръзнали нѣкъ земите ни да ги тиранятъ, на всѣки да ги отнемятъ отъ чадъ и да ги закоравѣятъ. А понеже всичкитѣ непріятелски интриги, които и дайствие ще имать почната на отъ Парижъ-градъ, то ний сме длъжни да имаме и тамъ единъ центръ за защитата на народнитѣ си интереси, длъжни сме да пресѣтимъ тамъ сѣдалището на духовното наше началство, защо, като представитель на цѣлъ народъ, да може да употрѣбява всичкото си влияние и знаеть за подкрѣпление на нещастнитѣ наши братья. Съ силата дори и на самий берлинскій договоръ Началникътъ на нашата Йерархия може да настои при Портата да проведе свои владици на всѣдѣ гдѣто има Българе и тъй да докара конечното рѣшение на церковний ни въпросъ. Ний призоваваме Н. Блаженство Екзархътъ който не веднажъ е давалъ доказателства на просвѣтения си патриотизмъ, да обърне надлѣжното вниманіе върху този въпросъ и да побърза да назарди потрѣбното.

Тѣзи съ народни пастири. Вашитѣ длъжности къмъ дѣлото на свободата и единство на народа. Ако ний покажите присърдце и готовность да ги изпълните, ако принесете очакваниятѣ отъ туй отношение услуги отъ Васъ, ний ще заслужите уважението, признателностьта на народа си. По този начинъ ще изпълните единъ священъ дългъ къмъ отечеството и ще се покажете истински народни пастири и благодѣтели. Тогава разбирами ний що значи народно едноцѣлно духовенство. Тогава разбирами защо се е борилъ народътъ толкова години за свои народни пастири.

31-ий Юлия 1879.

ПИСМО VIII.

До Българскитѣ Публицисти.

Едно отъ най-полезнитѣ и най-хубави учреждения на които се радватъ съвременитѣ нобразовани общества, безъ противорѣчие, е свободата на печата. Свободний печатъ — най-голѣмото завоевание на новата цивлизация — играе твърдѣ важна роль въ политический и нравственний животъ на народитѣ: той е тълкователтъ на мнѣнията, стрѣмленията и желанията на нацията, която представлява, мѣрилото на умственото ѝ движение, здравийтъ ръководитель на сѫдбинитѣ ѝ. Той се досѣга безъ стѣснение до всички жизненни интереси на страната си, посочва опастноститѣ които би заплашвали тѣзи интереси и работи за отстранението имъ. Той излага предъ сѫда на общественното мнѣние всяка постѫпка, всяко дѣйствие на правителството, и законнитѣ отъ тѣхъ поддържа, а незаконнитѣ отблъска, като се старае при това да не допуска нигдѣ своеволията. Той изнася безпристрастно предъ очитѣ на публиката злоупотрѣбленията съгледани въ административний механизмъ, нравственно наказва тѣзи които ги струватъ, безъ да об раща внимание, ако тѣ произлизатъ и отъ високопоставени личности. Най- главното обаче той е представителтъ на общественното мнѣние, на народната воля. Оттамъ предъ съвременната цивлизация падатъ малко по-малко подлитѣ цензури — отпечатъкъ на деспотизмъ и произволъ — съ който се свързва езикътъ на свободното говоренье и мисленье. Защото

днесь висшата власть въ всяко образованно и конституционно общество е общественното мнѣние. А общественно мнѣние, което умѣе да цѣни авторитета и достолѣпието си, представлява се отъ свободенъ, високостоящъ въ умственно отношение печатъ. Ето защо ний ненамирами думи да изразимъ благодарностьта си къмъ първото наше Народно Събрание за гдѣто украси Конституцията на българското княжество съ свободата на печата, свѣтилото за доброто, полезното и възвишенното, а бичьтъ за злоупотрѣбленията, подлоститѣ и своеволията. Справедливостьта го изисква даже да отдадемъ приличната похвала и на европейската международна комисия за „Източна Румелия,“ която въ туй отношение постжпи най-благосклонно къмъ страната като гарантира въ Органическийтъ ѝ Уставъ свободата на печата. Затова българскитѣ публицисти нѣма освѣнъ да се радватъ на тжзи толкова драгоцѣнна за тѣхъ свобода и да черпятъ въ нея енергия и ревность въ испълнението на длъжноститѣ които имъ налага благородното тѣхно поприще.

Казаното ни до тукъ, Г-да български публицисти, бѣше необходимо за да покажемъ по-ясно какви длъжности Ви проистичатъ отъ настанжлата нова за Васъ епохж и до колко е важно посланието ви особенно при условията на днешното положение на народа. Дѣйствително, нищо друго не е въ състояние да хвърли толкозъ свѣтлина върху дѣлото ни както и върху пжтя, който трѣбва да се слѣдва за честитото му искарване, колкото печатътъ. Сериозний сàмо печатъ може да обрисува съ най-рельефни черти положението, да покаже добритѣ и ло-

шитѣ му страни и да поведе народа нататъкъ накждѣто го викатъ добрѣ разбранитѣ му интереси. Затова, като интелегентни синове на отечеството си, посвятѣте себе на драговолното изпълнение на високитѣ Ви къмъ него длъжности. Съобразѣте се съ духътъ на времето, въоружѣте се съ свободолюбивитѣ начала на вѣка въ който живѣемъ, въсползувайте се въ служението си на народнитѣ интереси отъ дадената Ви свобода за го орение и разисквание и развийте широко дѣятелностьта си за народното добро. Проникнѣте се добрѣ отъ народнитѣ нужди и енергически настоявайте за удовлетворението имъ. Смѣло развивайте въ стълповетѣ на листоветѣ си всички наши жизнени въпроси, старайте се за всестраното подобрѣние на отечеството и за излѣчение на останжлитѣ му отъ робството рани. Откривайте предъ очитѣ на народа всички злонамѣрени планове на неприятелитѣ и показвайте срѣдствата за осуетяването имъ. Но най-главно развивайте предъ очитѣ на цѣлъ български народъ знамето на неговото съединение подъ защитата на единъ господарь на едно правителство, на едни закони и на еднаква свобода. Защото по-добрѣ отъ всякого знаете че печатътъ най-силно защищава великитѣ народни въпроси и съ благоразумното си отнасяние къмъ тѣхъ, съ влиянието си надъ общественното мнѣние, съдѣйствува не малко за по-скорото и благополучното имъ рѣшение. Много даже въпроси перото е рѣшавало безъ помощьта на сабята.

Освѣнъ това ний изисквами и отъ Васъ, г-да публицисти, както го поискахми и отъ нашего духовенство, да употрѣбите срѣдства съ които распо-

лагате за поддържанието на естественитѣ връзки между тъй искуственно раздѣленитѣ части на нашето отечество. Вий сте длъжни да обобщите идеята за нашето съединение въ едно политическо цѣло измежду всичкитѣ ни съотечественици, да управяте стрѣмленията и дѣйствията имъ тъй, щото еднаквитѣ имъ мотиви да имѫтъ и еднакви слѣдствия, и да ги неоставяте ни минута да изгубватъ отъ очи общата цѣль. Това ще има твърдѣ силно влияние въ успѣхътъ на народното дѣло, защото неоспоримо е че щасливото доискарвание на това дѣло може се постигнѫ сѫмо съ съединенитѣ сили на народа. Нека прочее въ свободний нашъ печатъ намѣримъ онуй срѣдство за съобщение, щото еднакви мисли, единакъвъ духъ и еднакви вдѫхновения да владѣятъ на всякждѣ изъ общото отечество на Българина.

Ний желаемъ още да държите народа постоянно въ течението на въпроса за неговата обща политическа независимость, да го запознавате съ всичкитѣ фази презъ които преминува той и да възбуждате у него дѣятелность съотвѣтствующа на времето и обстоятелствата. При това намъ би било драго, ако въ колонитѣ на народнитѣ листове срѣщахми приканвания за устрояванието на различни дружества, благодѣтелни общества и каквито и да било полезни предприятия, посвятени специално на народната цѣль. Тъй сѫщо съ радость бихми посрѣщали да се отварятъ тѣзи сѫщитѣ колони за събрание на подаряванитѣ за тѫзи цѣль доброволни помощи, които, мѫдро управливани, ще бѫдѫтъ отъ грамадна полза на времето си.

Не е да незнаете, Г-да публицисти, и това че

ний станѫхми жертва въ Берлинский Конгресъ най-много отъ невѣжеството въ което се намѣрихѫ представителитѣ на великитѣ държави относително до нашето отечество, и отъ кривитѣ понятия, които тъй или инакъ бѣхѫ си съставили за народа ни и за неговитѣ стрѣмления. Фактитѣ показахѫ даже че Европа е била до такъвъ стьпень криво увѣдомена за насъ, щото на основание на представенитѣ ѝ отъ нашитѣ зломисленици най-лъжливи статистически данни се е рѣшила да създаде областьта нарѣчена „Източна Румелия,“ като е мислила че българский елементъ въ нея съставлява меншенството въ сравнение съ другитѣ елементи взети вкупъ, когато голата дѣйствителность доказа испослѣ на самитѣ членове отъ международната комисия, че тѫзи область не е и неможе да бѫде освѣнъ българска. Нашитѣ неприятели и до днешенъ день непреставатъ отъ да обращатъ въ своя полза невѣжеството на Европа касателно до истинното положение на работитѣ въ Истокъ. Тѣ и до сега лъжатъ съ измислици общественното мнѣние, приписватъ на народа ни най грозни дѣла, описватъ ни съ най-мрачни краски, каквото да недопустнѫтъ да се добие съчувствието на Европа къмъ дѣлото ни. Ваша длъжность е да освѣтлявате публичното мнѣние върху истинното състояние на нашето отечество, да давате вѣрни и точни свѣдѣния за всичко що се касае до насъ, каквото да неможе Европа да се заблуждава въ истината. Вий сте длъжни да дѣйствувате за събарянието на заблужденията и предразсѫдъцитѣ които имѫтъ за насъ европейскитѣ държави. Вий трѣбва да оправдаете предъ сама Европа законнитѣ

ни желания и стрѣмления, да докажете че сме народъ способенъ за цивлизация и за самоуправление, да я увѣрите, че нищо друго нежелаемъ освѣнъ свободата на отечеството си и че придобиванието на тѫзи свобода е въ интересътъ на трайний миръ на Истокъ, въ интересътъ на человѣческий прогрессъ. Ако умѣете да посвѣтите на туй поле една разумна и достойна за уважение дѣятелность. Вий бихте принесли голѣми ползи въ народното дѣло съ придобиванието на наша страна общественното мнѣние на Европа. Като доказателство на това и като примѣръ за подражание иде сама да се препорѫча достоуважаемата английска газета „Дейли Нюсъ" въ която намѣрихѫ приемъ безпристрастнитѣ изложения на г. г. Скайлера, Макъ-Гахана и пр. върху турскитѣ свирѣпости въ България, и която съ издаванието на свѣтъ на тѣзи само изложения привлѣче състраданието къмъ нашитѣ мѫки не само на английский народъ, но и на цѣлий образованъ свѣтъ.

А да изражавате сега праведнитѣ желания на народа, да защищавате гдѣто и да било неговитѣ интереси и да работите за свободата на отечеството, нѣма кой да Ви въспира, нѣма отъ кого да се боите. Васъ Ви недостигатъ прежнитѣ тъмници, мѫкитѣ и заточенията на неприятеля. За Васъ несѫществуватъ гнуснитѣ турски цензури. За Васъ не е вече онуй време, когато сѫдбата на българский публицистъ зависяше отъ кефа на този или онзи паша, на този или онзи клеветникъ, и когато за най-малкото издавание на гласа си въ защита на народенъ интересъ, той си навѣваше хиляди бѣди на главата. Вий сте освободени отъ този грубъ

произволъ, Вашийтъ езикъ е развьрзанъ. Изострѣте прочее перата въ дадената Ви свобода и турѣте българский печатъ на висотата на благородното му послание.

Ние никога не бихми простили да се остави наший печатъ да кисне още въ досегашнето си унижено положение. Самитѣ условия на новийтъ ни животъ не би търпѣли това. Вий знаете че вслѣдствие на послѣднитѣ събития въ отечеството ни нашийтъ народъ е станжлъ доволно популяренъ въ образований свѣтъ. Всждѣ искатъ да знаятъ нѣщо за този тъй внезапно искокнжлъ на политическата сцѣна младъ народъ, всѣки се интересува да чуе що става съ него, всѣки е любопитенъ да види какъ ще се свърши почнатата съ него драма. Оттамъ нашитѣ народни органи добиватъ една особенна важность, една, тъй да се каже популярность въ иностранний свѣтъ, каквато не сж имали по-напредъ, и която трѣбва да подкрѣпятъ съ постоянното освѣтляване публиката върху всичко що се върши и що се предполага да се върши у насъ. Оттамъ българската журналистика би се показала достойна за най-строго осждание, ако пренебрѣгне толковато си наши жизненни въпроси и отиде да се занимава по прежнему съ лични расправии и нападения, съ безсмисленни творения, които не иде инакъ да нарѣчемъ освѣнъ бабини деветини и които служатъ сàмо да заблуждаватъ публиката. Никой сериозенъ журналъ не може сега се извини съ това, че не му е позволено да се занимава съ тоя или оня въпросъ или че нѣма за какво да се пише. Сегашнето положение на народа самó дава изобиленъ материялъ за нашата журналистика. Да се поддържи, както казах-

ми, единството между раскжсанитѣ части на народа, да се предпазватъ да не стане нѣкоя отъ тѣхъ жертва на неприятелитѣ, да се укрѣпи въ тѣхъ духътъ на братството и на съгласието, да се призовжтъ задружнитѣ сили на народа за рѣшение на общата задача, отъ една страна, и да се повдигне търговията, земледѣлието и промишленостьта, да се распространи народното образование, да се улучши благосъстоянието на народа и пр. и пр, отъ друга; — ето толкова и толкова важни въпроси съ които трѣбва да се занимава нашийтъ печатъ. Ако обаче нашитѣ публицисти безъ да обращатъ внимание на народното положение продолжаватъ пакъ да пълнятъ листоветѣ си съ нищожни и безполезни предмѣти, тѣ ще покажатъ че неумѣятъ да цѣнятъ високото си послание, нито подарената имъ свобода и съ това ще навлѣчятъ унижение на себе и на народа когото представляватъ. Ний сми взискателни и твърдѣ взискателни къмъ сегашнитѣ наши публицисти, защото цѣнимъ свободний печатъ въ пълната му стойность и знаемъ какво може да ни принесе той. Ний познавами че той е най-голѣмий неприятель на тъмнината. Ний знаемъ че той е центрътъ на общественото мнѣние. Спрѣте да замълчи печата, и всичко е тъмно, неизвѣстно, а публиката безъ сила. Безъ него нѣма народна воля, нѣма свобода. Безъ него законитѣ се злѣ обработватъ и злѣ приспособяватъ. Нѣма найпослѣ движение, нѣма напредъкъ въ человѣческитѣ общества безъ свободата на печата, безъ свободата на мислѣние и говорение.

Таквизъ сж, Г-да български публицисти, вашитѣ длъжности при сегашнето положение на народа

и при стрѣмлението му за едно по-честито бѫдѫще. Надѣвами се че, като просвѣтени патриоти, вий на драго сърдце ще поднесете на отечественното дѣло ожидаемитѣ отъ васъ услуги, като съвѣстно испълнитѣ показанитѣ ви длъжности. Съ това не само че ще заслужите признателностьта на отечеството, но органитѣ ви ще станѫтъ представители на единъ достоенъ за уважение български печатъ.

2-й Августъ 1879 г.

ПИСМО IX.

До Депутатитѣ въ идущитѣ двѣ Народни Събрания.

Още малко време и избранитѣ депутати на народа отъ Сѣверна и Южна България, свикани въ двѣтѣ наши столици, ще почнатъ своитѣ парламентарни разисквания за устройството на привелегированнитѣ части отъ нашето отечество. Още малко време и отъ двѣтѣ трибуни на нашитѣ камари ще заговорятъ устата на български оратори за оползотворение на всяко отъ даденитѣ ни права, за окончателното ни и правилно устройство въ новото наше положение. Столицата на независима България за прьвъ пѫть ще види въ оградитѣ си законодателно събрание отъ народни представители. Прекраснитѣ брѣгове на окървавена Марица тоже за прьвъ пѫть ще чуятъ българското слово да защищава свободно интереситѣ на мѣстото, правата на потъпканий народъ и да диктува законоположения по които трѣбва

да се управлява областьта, която дипломатитѣ създадохѫ и крьстихѫ съ името „Източна Румелия.“ Тѫзи сѫщата Марица, която преди три години бѣше погрозняла отъ издвигнатитѣ покрай нея бѣсилници и носеше да закопае въ неизвѣстность надѫлитѣ отъ тѣзи бѣсилници трупове на толкозъ невинни жертви, подиръ малко гордо ще повдига вълнитѣ си при вида на събранитѣ около нея български представители, които ще могатъ, макаръ въ извѣстна доза, да разискватъ за сѫдбинитѣ на народа когото представляватъ. И още по-поразителното е, че зданието въ Пловдивъ което преди три години бѣше видъ ешафотъ за българскитѣ мѫченици, това сѫщото здание е преобьрнѫто сега на камара която дѣйствителностьта непозволява другояче да нарѣчемъ освѣнъ *българска*, гдѣто, разбира се, нашитѣ интереси ще държатъ всякога първо мѣсто. Нека обаче народътъ незабравя кому длъжи за тѫзи щастлива промѣна.

Правдата го изискваше, щото у насъ да има едно събрание, една трибуна, за да се нераспокѫсватъ малкото и безъ туй интелигентни сили на младий нашъ народъ и за да можемъ по-скоро да се развиемъ въ парламентарний животъ при епохата на политическото си възраждание. Но като намъ било писано за угодата на тѣзи, отъ които зависятъ сѫдбинитѣ на нещастнитѣ народи, да останемъ раздѣлени додѣто настанатъ обстоятелствата въ които природата ще може да извоюва своето право, то на Народнитѣ Събрания въ двѣтѣ наши столици пада длъжностьта да гледатъ да направятъ до колкото е възможно по-малко чувствителна тази временна раздѣла съ еднаквитѣ резултати въ дѣйствията и

рѣшенията си за отечественната полза. Като имамъ предъ видъ да напомня това съ настоящето си писмо до Васъ, Народни Представители, азъ искамъ, независимо отъ атрибутитѣ на Вашитѣ събрания опредѣлени въ двѣтѣ наши Конституции, независимо отъ законопроектитѣ които има да Ви се представятъ на разглеждание, независимо отъ въпроситѣ, като: построяване на пѫтища и желѣзници, канализиране на рѣкитѣ, устройството на фабрики и пр. и пр., и които трѣбва всякога да занимаватъ Народнитѣ ни Събрания, — азъ искамъ, думамъ, да обърна серюзното Ви внимание върху нѣкои само въпроси рѣшението на които считамъ колкото своевременно толкозъ и належащо.

Първайтъ отъ тѣзи въпроси е опредѣлението на бюджетитѣ на двѣтѣ страни. Не ще и казване че добрайтъ бюджетъ на всяка страна спомага много за общественото благоденствие. Онзи бюджетъ е достоенъ за уважение, който удовлетворява законнитѣ правителствени нужди, безъ да е за тежкотъ на страната и безъ да изтощава до крайность нейнитѣ источници. Ако една държава хвали всичко отколкото е поволяватъ силитѣ, ако разноскитѣ и надминаватъ доходитѣ ѝ, то народътъ изтощава, а правителството изпада до съсипване и фалиментство. Държавитѣ които пренебрегватъ отъ тукъ оставятъ сама свободността ръка на правителствата, които ги е правило и сѫ подложени отъ всякой кѫсащенъ непринитель. Това е една стара басня, но колко на нея честъ ще се слѣдва отъ двѣтѣ правителства. Ето примѣръ за това нашия у турското правителство, което отъ

ьване на сайтинтѣ си, отъ лошото управление
финанциитѣ си, отъ неизтощимата алчность на
нитѣ му за грабежи, отъ неизмоѣрнитѣ заеми
воски на Дунавската, макаръ турската держава до
ожението за всичко нѣма нито пари. Затова, макаръ
лади въ политическый животъ, нашитѣ правител-
а трѣбва еще отъ сега да усвоятъ началата на
ическата икономия за съставянето на своитѣ
жети. Въ тѣзи бюджети нетрѣба да имать мѣсто
ои безмислени расходи, нито безполезна расто-
елность. Народнитѣ Събрания трѣбва строго да
тъ да неоставатъ на послѣдната народна всера
ое потроши безъ полза. Това особенно сега се
скна, като съ икономиитѣ въ бюджетитѣ си най
бва да запълнимъ онѣзи празднини въ доходитѣ
нашето отечество, които бѣха слѣдствие на
нта. Не е разумно еще да се отвя погасяваме
на бюджетнитѣ расходи на нѣкои безмислени
ри или новосъздадени заемъ, но трѣбва да се
ситъ нови источници въ расширяванието и разра-
ванието на цѣлото природни богатства на ху-
то наше отечество. Всякой безсмисленъ или прѣ-
ренъ данъкъ е тежестъ за народа и прѣчка на
нтието на промишлеността му. Такивизто
ли съ съсипителни за народа и тѣ никакъ по-
бва да се допущатъ. Добритѣ финанции изис-
тъ еще най-кадра администрация и най-строгъ
ролъ; защото тѣ съ жизнена сила за едно го-
дарство, нерѣдъ на всичко.

Като говорихмъ че трѣбва строго да се внимава
опредѣлението на бюджетитѣ на разноски, най
збирами съ това че трѣбва да стѣснимъ или и-

зоставимъ законнитѣ онія расходи на мѣстото си избѣгванието на които може да има лоши слѣдствия за настоящето и бѫдѫщето благосъстояние на отечеството ни. Напротивъ ний исками да се нераспеляватъ безъ мѣсто и безъ полза доходитѣ ни, за да могатъ по-добрѣ да се посрѣщатъ тѣзи справедливи расходи. Исками нашитѣ депутати да бѫдатъ щедри и двърдѣ щедри не само въ отваряннето на фондове за по-високи и специални школи, но и въ всичко онова съ което народътъ може да развие нравственитѣ си и вещественни сили и да улучши състоянието си. Добритѣ бюджети никога неисключаватъ полезнитѣ расходи за господарството и народа.

Съ разгледванието въпроса на нашитѣ бюджети иде естественно и въпросътъ за подобрѣние икономическото състояние на наший народъ. Всѣки знае че въ икономическо отношение ние стоимъ на най-низска стѣпень, било вслѣдствие на невѣжеството ни, било вслѣдствие на неспособностьта, деморализацията и калпавщината на бившето правителство, което е имало за задача сѫмо безсовѣстната експлоатация надъ поданницитѣ си, безъ да е ни помислювало за подобрѣние на състоянието имъ. Народътъ отъ извънмѣрнитѣ налози, и отъ необезпеченностьта на имота му е много западналъ. Търговията му отъ нѣмание на срѣдства за съобщение, отъ непрестаннитѣ разбойничества на които е била всякога изложена, е останала ограничена въ незначителни размѣри. Земледѣлието, най-важната отрасль отъ промишленностьта му, вслѣдствие на неумѣнието или нежеланието на нашитѣ владѣтели да въведѫтъ потрѣбнитѣ улучшения въ това искуство, стои още въ

първобитно състояние. Природнитѣ богатства на отечеството ни, вслѣдствие на невѣжеството и дембелика на агитѣ-управители, които като можели да живѣятъ на гърба на бѣдната рая не сѫ си давали трудъ да ги откриватъ и разработватъ, оставатъ закрити още за нашата индустрия и правителството ни. Тѣзи даже природни богатства, които оставатъ наявѣ и могатъ да доставятъ огромни ползи на мѣстото и правителството, като горитѣ и лесоветѣ, отъ недоброто имъ управление и безпощадното имъ експлоатирувание, отиватъ на опропастяванье. Длъжность на всяко наше правителство е да се занимае сериозно съ всичкитѣ тѣзи икономически въпроси на страната. Длъжность е и на Народнитѣ Събрания да земѫтъ иницнативата въ рѣшението на таквизъ жизненни питания, да посочватъ улучшенията които нашитѣ правителства трѣбва да въвеждатъ въ всякой клонъ отъ индустрията ни, за да може тъй да се възвиси народътъ до желаемата стъпень въ икономическо отношение, да си уздрави благосъстоянието и да стане богатъ. А това сѫщото ще се отрази и върху нашето господарство, защото: „богати подданници, богато царство, бѣдни подданници, бѣдно царство.“

Ний особно препорѫчвами на вниманието на нашитѣ депутати подобрѣнието на земледѣлието въ отечеството ни. Народътъ ни като земледѣлчески трѣбва да се постави въ състояние, съ помощьта на срѣдствата, които му подава съвременната агрикултурна наука, да извлича напълно ползитѣ които богатата производителность на земяма ни може му достави. На Народнитѣ Събрания принадлежи да

обмислятъ какъ могжтъ по-скоро се отвори у насъ земледѣлчески училища и какви мѣрки да се зематъ за да се потикне на напредъ развитието на тази отрасль отъ нашата индустрия. Трѣбва още да се отварятъ фондове, земледѣлчески касси и дружества за подкрѣпление на нашитѣ бѣдни земледѣлци, и то най-вече на онія които вслѣдствие на войната се разсипахж и днесь нѣматъ възможность да продължаватъ полскитѣ си занятия и да искарватъ отъ тѣхъ хлѣбътъ си. Трѣбва най-сетнѣ да се улучшатъ срѣдствата за препасяние на земнитѣ произведения, каквото изпасянието имъ да става по́-лесно и по́-евтино, за да може да се конкурира съ другитѣ производителни центрове, гдето тѣзи срѣдства доставятъ на земледѣлческата индустрия всички удобства за продаване на земнитѣ произведения тамъ гдѣто цѣнитѣ сж по-добри. Никой нашъ бюджетъ не ще бжде добъръ, ако въ него не сж предвидени фондове за подобрѣнието и улеснението на земледѣлието у наший народъ.

Тука, мислимъ, му е мѣстото да споменемъ на Народнитѣ Представители и за бѣженцитѣ наши братья, които отъ страхътъ на деспотическото правителство се принудихж да се простатъ съ нѣжнитѣ въспоминания на мѣстата си, да напустнатъ жилищата и имуществата си и да дойджтъ подъ придобита за тѣхнитѣ братья свобода да поделонятъ главитѣ си, макаръ и изложени на най-тѣжки лишения. Тѣзи наши братья заслужватъ вниманието и грижата на Народнитѣ Събрания. Длъжность братска и человѣколюбива е да ги подкрѣпимъ и да имъ доставимъ срѣдства за животъ. Думата ми не е тукъ за

да имъ се даде винаги да бъдат милостини, които невъзможно тѣхнитѣ сили, а да имъ се достави съществена помощь за да могатъ да се заловятъ на работа, и отъ нея да извадятъ прехраната си, да изправятъ състоянието си. Длъжность патриотическа е още да се помолимъ да пъдятъ тѣзи наши братья; защото тѣ сѣ и тѣ не бѣдатъ измамени претендентитѣ на останалитѣ ощѣ робствено части отъ нашето отечество.

Другъ важенъ въпросъ за разглеждание въ народнитѣ Събрания трѣбва да бѫде опредѣлението ефективно на нашитѣ войски, тѣхното устройство и поддържание. При разглеждането на този въпросъ, Народнитѣ представители трѣбва добрѣ да се проникнатъ въ нашето положение, въ опасноститѣ отъ които се окружаваме и да доставятъ достаточна сила за предпазване отъ случайности, които би били вредни противъ интереситѣ и правата ни. Станалитѣ неприятелски покушения въ Сѣверна и Южна България за въстание противъ сѫществующий сегашенъ порядъкъ и въ сѫщото време противъ придобититѣ ни права трѣбва да ни послужатъ за урокъ и да ни кажатъ какво трѣбва да правимъ за напредъ. Възможностьта на повторение на тѣзи опитвания ни надатъ да имаме сила достатъчна да ги смажемъ въ самото имъ начало, за да не се оставятъ да земѫтъ нѣкои области за отечеството ни размѣри. Освѣнъ това неотложното рѣшение на народнитѣ сѫдбини, отъ една страна, и възможностьта за появяване на неожидани нови политически събития, отъ друга, най-повелително налагатъ да бѫдемъ всякога на щрѣкъ, да имаме като на военна нога не сáмо войскатъ си, но и приготвеното за дѣйствие народ-

но опълчение. Затова ний исками отъ депутатитѣ въ Народнитѣ Събрания да бѫдѫтъ колкото се може по̀щедри въ опредѣлението ефектива на двѣтѣ български войски. Ако нашитѣ срѣдства би ни въспрепятствували нѣщо въ това, длъжни сми да направимъ всяка възможна жертва за да поддьржимъ потрѣбната военна сила, Това особенно изискваме отъ депутатитѣ на Южна-България, гдѣто нашето положение е повече изложено на опасности. Отъ тѣхъ изисквами да направятъ всички възможни икономии за да поддьржатъ, ако не повече, поне настоящий ефективъ на милицията ни, за растурянието на която враговетѣ ѝ непрестанно работятъ. Тѣмъ пада длъжностьта още да поискатъ да се тури най-строгъ порядъкъ въ управлението на тѫзи областна сила и да се неоставя да се располагѫтъ съ нея кой какъ ще, или както се диктуватъ отъ Цариградъ,

Като стана дума за милицията въ Южна-България, азъ немогѫ да не призовѫ вниманието на Областното Събрание и врьху жандармерията въ тѫзи страна. Всякой който е по̀-отблизо изучавалъ това тѣло видѣлъ е че сегашната организация на това тѣло недава ползи съотвѣтствующи на жертвитѣ които принася страната за неговото поддьржание. Тукъ сѫ допустнати излишни разноски, безполезни постове, които непоставихѫ жандармерийското тѣло въ по̀-високо положение, а станѫха са̀мо въ тяжесть на Областьта. Желателно е този въпросъ да се разиска въ Областното Събрание и да извьрши то, до колкото е конпетентно, нуждното за преобразованието на туй тѣло по такъвъ начинъ, щото съ по̀-малко расходи да се направии то по̀-полезно за странааа. Ако даже

абитѣ срѣдства би изискали нѣкои икономии въ
лицията, то предпочтателно ще бѫде да напра-
мъ тѣзи икономии въ Жандармерията, дѣто тѣ не-
гѫтъ да имѫтъ таквизъ слѣдствия, каквито би и-
ли въ Милицията.

Заслужва да се напомни на българскитѣ депу-
ти въ Народнитѣ Събрания и това, че тѣ трѣбва
рого да бдятъ за защитата на народнитѣ ни ин-
реси и права. Тѫзи бдителность се изисква да бѫ-
ще по́-голѣма въ Южна-България, гдѣто наши-
интереси се повече преслѣдватъ. Тъй не са́мо въ
просътъ за пощитѣ и телеграфитѣ депутатитѣ на
жна-България трѣбва категорически да отблъснѫтъ
итязанията на Портата, но тѣ трѣбва да отблъс-
гъ и най-малкото посѣгание къмъ придобититѣ ни
ава, освятени отъ Статута. Длъжность е даже на
ластното Събрание да даде да се разбере, гдѣто
ѣбва, че народътъ не ще остави да се тъпчатъ ин-
ресситѣ на мѣстото му, нито ще допусти нѣкакво
раничение въ малкитѣ правдини на които е пре-
нилъ глава за сега. Каса е ли се въобще до нѣкой жиз-
гъ въпросъ, до нѣкое отъ освятенитѣ ни права,
роднитѣ Представители трѣбва смѣло да се о-
ичаватъ за защитата имъ. Другояче тѣ неоправ-
ватъ довѣрието за което ги е удостоилъ народа.

Друго важно питание е консолидирането на
ий порядъкъ въ двѣтѣ България и създаването
правителства силни. Като казвами силни прави-
ства, ний неразбирами съ това правителства, кои-
би могли да налагатъ произвола си на народа,
ото тѣ управляватъ. Таквизъ правителства немо-
гъ да сѫществуватъ при конституционното поло-

жение на Сѣверна и Южна България. А разбирами правителства силни нравственно, правителства съ авторитетъ и репутация не сáмо предъ народа си, но и предъ иностранний свѣтъ предъ самитѣ наши врагове, правителства поддържани навсѣкждѣ отъ народната воля. Нашиий неприятель тлѣе изъ день въ день все повече и повече, той ще пропадне самъ по себе. Но затова ний трѣбва да уягчимъ новото си привилегировано положение, да сми приготвенни да защитимъ своето си когато му дойде времето и тъй да постигнемъ желанното си. Оттамъ ний посрѣщнахми съ най-голѣма жалость борбата, която се развивъ младото наше Княжество и то особенно въ настоящата твърдѣ критическа за насъ година. Ний не сме противници на борбата за начала. Такъвъ борба е естественно явление у всяко конституционно общество; та е животъ, потикъ къмъ напрѣдъкъ, стража за разумно управление и за уважение на общественото мнѣние. Само ний желаяхми тѣзи борби да се появятъ у насъ по-ясно, дордѣто да обезпечимъ още повече новото си положение и да се научимъ какъ да водимъ тѣзи борби. Понеже и тѣзи борби нашитѣ Българе водятъ по сѫщий начинъ както и всяка продишна, т. е. за да преодолѣе единъ страна та не се стѫлнсва предъ никакви срѣдства и чисто жертвуча общий интересъ само да си осмъсти на противната страна, то отъ нея неможатъ да произлѣзатъ освѣнъ лоши слѣдствия за нашъ и за нашето бѫдѫще. Тя изтощава силитѣ и отнема времето на двѣтѣ противни страни съ едни празни мнения, отъ кого страда народний интересъ. Тъй дордѣто министерствоть употрѣбляша времето си въ

оправдание на себе предъ всичко-важно пространъ не-
ть, и основанитѣ употрѣбления значитѣ се усилия
за да го спаси, дано е че можеше нѣщо отъ сѣдѣнія,
нито отъ другаго страна да се поработи нѣщо за
бѣдницитѣ нужди на отечеството, за рѣшението на
общенародныя ни задачи. Кто нѣщо най скърбѣлъ
за раздѣлението на народа въ Княжеството на два
противоположни лагери, нѣщо много довелно нами-
лѣнія правительствена тежость на Княжеството. Но за-
това повече достойно за осѣждание се показаватъ нѣкои-
тѣ отдѣлни министри, които въ много случаи, за да
попаднатъ и запазятъ, помислили да наложатъ волятъ
си и тъй се отстранили и нагдѣ и потъпкали Кон-
ституцията на Княжеството, на която тѣ трѣбва-
ше да бѣдатъ най-строгитѣ защитници, като по то-
ва значитъ доказали борбата да земе такъвъ ожес-
точенъ видъ. Тамъ, гдѣ поведение не се търпи въ ни-
кои конституционни държави, то естественно бѣше
да се интерпелира и въ нашето Княжество колкото мла-
до и да бѣше то. Народътъ възстана и твърдѣ справе-
дливо противъ министерството и се съедини съ
истинитѣ приятели и съвѣтници и зе да работи
за спасението му. Както и да било, обаче, на Народ-
ното Събрание принадлѣжи да тури край на тъ-
ва борба. Всякото лесно потрѣбва да остави нѣщо
нито правительство, нито народътъ да подаватъ
поводъ за такъвъ антагонизмъ, когато тѣхъ очакватъ
много граждни трудове за устройството на отечес-
твото и за довършването на народното дѣло. Ако на-
стоящето министерство незаслужва довѣрието на на-
рода, Народното Събрание може да поноса спаля-
нието му и замѣнението му съ друго ново тъй

щото дѣйствията на Правителството и на народа като си гармонизиратъ да могѫтъ да бѫдѫтъ оправени къмъ приготвюванието на едно по́-честито бѫдѫще не са́мо за Българетѣ въ Княжеството, но и за цѣлий народъ. Ако ли Народното Събрание неумѣе да тури край на тѫзи ожесточена борба, то ще излѣе са́мо масло въ огъня и сърдцето потреперва отъ ужаснитѣ слѣдствия, които могѫтъ да произлѣзѫтъ отъ това. Нашето Княжество може да се осѫди да тлѣе въ едно незавидно положение като Гърция вслѣдствие на неразбранщинитѣ си, като Испания вслѣдствие на междуособията, които могѫтъ твърдѣ лесно да възникнѫтъ отъ по́-нататашното развитие на настоящата борба, а завѣтнитѣ наши стрѣмления да се опропастятъ. Ний можемъ до нѣгдѣ да сми пессимисти въ това; но наша длъжность, мисля, е всякога да предвардваме злото, защото: post factum consilium nullum.

Но най-главното и послѣдне нѣщо врьху което искамъ да призовѫ вниманието на нашитѣ депутати е, че въ своитѣ разисквания тѣ нетрѣбва да забравятъ всенародната наша цѣль и съ рѣшенията които земѫтъ прямо или косвенно да улѣсняватъ и ускоряватъ постигането на тѫзи цѣль. Камарата на Сѣверна България може съ пълна свобода да разисква и рѣшява врьху мѣркитѣ, които трѣбва да се земѫтъ, за пълното освобождение на народа и съединението му въ едно политическо тѣло. Камарата на Южна-България макаръ и не свободна въ разисквания та и въ исказване на чувствата си по този предмѣтъ, все може да подспомогне за рѣшението на нашата задача, било като неоставя да се потъп-

[illegible]

[illegible]

[illegible] Учителя.

[illegible] Учителя [illegible] на нашем [illegible] Учителя [illegible] и [illegible] Учителя [illegible] Учителя [illegible] Учителя [illegible] Учителя [illegible] на учительство, и проникнуть [illegible] нашей самяти народа

[illegible] Не се [illegible] [illegible] на
потребности. Не [illegible] поколения, а не [illegible] още
да [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible]

[illegible]

[illegible]

да отъ подпорката която нашето правителство е готово всякой часъ да Ви даде, и обърнѣте най-сериозно вниманіе върху училищата и върху жаждущата за умственна храна младежь въ тѣхъ. Тукъ вашитѣ залтяя съ особенно важни и достойни за вниманіе. Нѣкои се плаше да въспитанието на младостьта — источника на свѣжитѣ народни сили — тъй много трѣбва всякога съ най-голѣмо уважение да се отнасяме. Проповѣдайте високо отъ катедрите си бѣлото историческо минало и настоящето ни, внушете на младото поколѣніе да опѣни сами сегашнотѣ положеніе на народа, да познае враговетѣ ни, да разбере какъ то чака когато стане въ общественний животъ и въ книжнето въ сили и енергія младо сърце въ-бъдѣте духа на патриотизма, духа на свободата, духа на самопомощта. Залитѣте дълбоко въ кръвта ни тъй сърце че трѣбва нашто да се непожали за въсстановяването политическата свобода и единството на народа. Нѣкъде че тъй отхранената младежь не ще се задоволи съ настоящата наша ограничена свобода, ще търси да стане съ стъркати рацѣ, когато мнозѣто отъ братята ѝ въ робство ще подъ ярема на робството. Тя не ще знае раболѣпствия предъ агата, нито страхъ отъ гъмнатата му, та съ най-голѣма рѣшителность ще отиде да мрѣ за защитата и свободата на отечеството. Тогава нѣкои да бѣде по-важна и по-плодотворна и въ-възвишена дѣятелность отъ тази тѣзи да приготовляватъ просвѣтени синове на народа, полезни граждани, храбри защитници на отечеството и на неговатѣ скъпи интереси.

Най бихме желали обаче, щото проповѣдитѣ Ви за сегашнотѣ нѣкъдѣ колѣбливо поколѣніе на народа,

[illegible] освобо[illegible] [illegible] [illegible] [

народната задача. Ний проповѣдвами и настоявами много за съставянието на таквизъ дружества, защото сми напълно увѣрени въ грамаднитѣ ползи които могжтъ да ни докаратъ въ дѣлото. Наша длъжность е да съставимъ още и таквизъ дружества, които да могжтъ да парализирватъ дѣйствията на комитетитѣ и обществата, съставлявани отъ нашитѣ врагове за съсипване на всяко наше предприятие, за препятствие въ постиганието на нашитѣ желания. Тамъ гдѣто Гъркътъ отвори дружество или пропаганда за погърчванието на нашитѣ братья, тамъ нека въ нашето дружество за защита на българщината срѣщне достойний си противникъ. Тамъ гдѣто кръвопиецътъ турчинъ организува комитетъ за кланье на българетѣ, или за повдигание глава противъ българското правителство, или за отнимание на придобититѣ ни правдини, тамъ нека осуети плановетѣ си въ съпротивлението на противопоставений му български комитетъ.

Основанъ, г-да български учители, на тъй бляскаво доказанний Ви патриотизмъ, азъ нѣмамъ никакво сжмнѣние че Вий, отъ която България и да бждете, на радо сърдце ще принесете на отечественото дѣло не само ползитѣ, които произлизатъ отъ испълнението на Вашитѣ длъжности, но и всички въобще услуги които сте въ състояние да направите. Азъ зная, че Вий неможете да стоите равнодушни, кагато гласътъ на отечеството Ви вика на помощь, че сте готови да жертвувате и трудъ, и спокойствие и частни ползи, щомъ се касае до народенъ въпросъ. Тъй сте правили въ най-тяжкитѣ дни на робството ни, тъй, вѣрвами, ще дѣйствувате и сега при дне-

шнята придобита свобода, като покажете още по-голѣма ревность, енергия и постоянство въ преслѣдване на цѣльта. А колкото се отнася до тебе, нещастний българский учителю, въ още по-нещастната отъ тебе страна, гдѣто тиранинътъ е още въ силата си, гдѣто неговий произволъ е законътъ, гдѣто езикътъ на свободното говорение е свързанъ, ако друго неможе се направи, то поне старай се да просвѣщавашъ еднородцитѣ си, между които се намѣрвашь, учи ги на езика имъ, вдѫхвай имъ да познаватъ народностьта и вѣрата си, гледай да не станѫтъ жертва на враговетѣ, и знай че съ това испълнявашь една висока длъжность къмъ отечеството.

4-й Августъ 1879 г.

ПИСМО XI.

До Българскитѣ майки и изобщо до Българкитѣ.

Може-би да се намѣрятъ измежду насъ таквизъ хора, а че въ туй число и сами жени, които да мислятъ че жената вънъ отъ семейнитѣ длъжности нѣма друго по́-високо назначение, че деликатата ѝ натура не ѝ позволява да зема участие въ велики дѣла, въ народни въпроси, че за нея е запазено са̀мо хубавото, изящното и легкото, а всичко по́ трудно, по́-възвишенно е оставено на мѫжътъ. Не тъй обаче гледамъ азъ на Вашето назначение, мили еднородки! Азъ зная че жената играе въ человѣческитѣ общества роль отъ

първостьпеннитѣ; азъ зная че тя зема значителенъ дѣлъ въ приготвюванието щастието и благоденствието на народа комуто принадлѣжи. Азъ зная че жената е била твърдѣ плодна въ много народни предприятия Азъ зная че просвѣтени, достойни и патриотки майки немогѫтъ да даджтъ невѣжи, недостойни и неродолюбиви синове на отечеството. Азъ зная най-послѣ че за да поставимъ единъ народъ на желаемата висота въ каквото и да било отношение, трѣбва понапредъ да му дадешъ достойнитѣ за това майки. Майката е която туря основата на въспитанието на рожбитѣ си. Отъ нея зависи да посади въ крѣхкото още сърдце началата на нравственностьта, на добродѣтельта и на патриотизма; отъ нея зависи много за да има отечеството способни мѫжье, отлични патриоти и храбри войници. Оттамъ азъ почитамъ твърдѣ високо значението Ви въ стрѣмленията на народа за придобиванието на своята политическа независимость, и съ настоящето си писмо ида да попрося вниманието Ви върху особеннитѣ длъжности които днешното наше положение Ви предлага за испълнение.

И най-напредъ български майки, отъ Васъ искам да развиете въ себе духа на патриотизма, който кара человѣка да поставя отечественнитѣ интереси по-горѣ отъ своитѣ и да ги защищава съ всяка жертва, Вий трѣбва да бѫдете отъ душа и отъ сърдце патриотки, да не щадите нищо, нито даже кръвьта на синоветѣ и братята си когато се касае до защитата на отечеството. За съвършенното ни освобождение отъ чуздото владичество и за въздиганието на една естественна Българска дьржава, изи-

скватъ се храбри войници, герои за бойното поле. Отхранванието на тѣзи герои принадлежи Вамъ; отъ Васъ чака отечеството да ги получи когато му потрѣбватъ. А това се постига когато Вий, сами въодушевявани отъ най-горещъ патриотизмъ, вдѫхните на синоветѣ си още отъ малки любовь къмъ отечеството, когато запалите въ младото имъ още сърдце огъня на юначеството и самопожъртвованието и ги научите да се небоятъ отъ смьртьта. Затова намѣсто глупавото досега плашение невиннитѣ си рожби съ чалмата на турчина и съ ‹мълчи, турчина иди,› Вий трѣбва отъ самата имъ още люлка да имъ вдѫхвате неострашимость отъ тази чалма и отъ куфата глава която стои подъ нея. Вмѣсто всяка друга благословия пожелавайте имъ тази, щото тѣ геройски да умрѫтъ за свободата на народа си, ако го изиска нуждата, сами на драго сьрдце пращайте синоветѣ си въ редоветѣ на народната войска или на военнитѣ обучения. Нека бѫде срамъ за онази нечуствителна майка която гледа да отбие сина си отъ военната повинность. Таквази майка нежелае доброто на отечеството си; тя е достойна за осѫждание и за всеобщо презрѣние. Нека бѫдѫтъ тоже не достойни за родителската Ви обичь и милость онѣзи Ваши синове, които би се страхували и избѣгвали отъ марсовитѣ полета. Най-послѣ, като сестритѣ си черногорки, когато давате пушката на любезний си войникъ, закълнѣте го че той ще предпочете да умрѣ отколкото да я остави недостойно.

Има примѣри вече които оправдаватъ фактътъ, че и Ваший народъ е способенъ да роди геройски и достойни за слава жени, че и отъ Васъ може да

произлѣзе нѣкои българска Жанна д'Аркъ. Не ще ли бъде за похвала и народна гордость, ако подъ знамето за свободата на отечеството се намѣрятъ и доблестни души отъ красния Вашъ полъ? Но и ако на самия театръ на бойното поле не би се намѣрило мѣсто за Васъ, то близу до този театръ стои широко поле за Вашата благотворна дѣятелность. Подаването братска помощь на страждущитѣ тамъ ратници, облекчението на тѣхнитѣ рани, попечението за тѣхъ въ опаснитѣ за живота имъ минути, — всичко това съ дѣла свети, дѣла отъ най-високъ патриотизмъ. Съ рѣшаването си да вземете върху си изпълнението на такивъ благородни и человѣколюбиви длъжности Вие се поставите тоже въ реда на ратницитѣ за народната свобода. И наистина на бойното поле Вий съ лѣкаритѣ сте за войската почти толкова необходими, колкото съ необходими куршумитѣ и гюллетата.

Оттова ний съ сърдечно удоволствие бихми посрѣщнали всяко Ваше предприятие, което би имало за цѣль помагание на страждущитѣ наши братья на бойното поле. Съ радость бихми поздравили появяването въ нашето отечество на „сестри на милосердието" произлѣзли отъ срѣдата на нашитѣ единородки, както и съставянето на общества принадлежащи на „Червений Кръстъ." За поддържанието тѣзи послѣдинтѣ общества никой Българинъ нетрѣбва да откаже доброволната си помощь каквато и да би тя. Принесената за тѣхъ милостиня е истинска милостиня; тя стои пó-горѣ отъ всякой хаджилъкъ отъ всяка Свята Гора или мънастирь. Ако Вий съ готовность се рѣшите да служите въ обществото на

[illegible]

мога да го непрепоръчамъ на вниманието на нашитѣ Българки. Въ време на войната предприета за нашето освобождение, благородни Русски госпожи се зарѣкоха да не турятъ на гърба си никакви скъпоцѣнни дрѣхи, нито украшения, догдѣто трае войната, а да се облѣкатъ въ просто облѣкло и икономисанитѣ отъ това пари да подарятъ за облѣгчение състоянието на ранени и болни солдати. Ще се откажете ли Вие родолюбиви Българки, да подражаете таквизъ славни примѣри отъ доброволни пожертвувания? Ако Русската патриотка счита време за испитвание, бѣда за отечеството, една война на всичкото ѝ господарство, та се старае да му бѫде полезна до колкото силитѣ ѝ допрощаватъ, то може ли да бѫде пó-голѣмо испитвание, пó-голѣма криза за Вашето отечество отъ това гдѣто предстоящата борба трѣбва да рѣши въпросътъ за неговий животъ или смрьть? Ако патриотката Русскиня се неотказва да принася предъ отечественний жертвенникъ помощитѣ си, каквито и да били тѣ, когато господарството на народа ѝ е толкова велико, богато, силно снабдено съ всичко що му е потрѣбно, то какво остава Вамъ, когато малкото наше и младо господарство се лишява почти отъ всичко? Не! Не! Драги и любезни еднородки! Вий трѣбва да покажете още пó-голѣми примѣри отъ самоотверженность и доброволни пожертвувания. Туй което благороднитѣ Ви сестри Русскини се заричатъ да неправятъ дордѣ трае една война, Вий се зарѣчете да го неправите дордѣ се освободи напълно цѣлото Ви отечество. Хвърлѣте отъ себе всички украшения, всички излишни труфила, и спестенитѣ по този начинъ пари употрѣбѣте за общена-

ролната цѣль. Немислѣте че съ ничтожни тѣзи помощи и че нѣможе нищо да се свърши съ тѣхъ. Отъ такивъ малки помощи, отъ послѣдните копѣйки на сиромаха, се подържатъ горѣспоменатите благотворителни общества на „Червеный Кръстъ“ а всѣки видѣ колко съ грамадни срѣдствата съ които располагатъ тѣ и ползитѣ които приносятъ. Малката помощь дадена на времето си и добрѣ спестявана неусѣтно нараства и докарва голѣми ползи, когато стане нужно да се употрѣби.

Какви високи и святи длъжности посочихъ и на Вашата дѣятелность, драги еднородки! Отъ казаното ми нестава ли явно че Вий можете да бъдете твърдѣ полезни на народа въ борбата му за окончателното рѣшение на въпроса за неговата политическа независимость и единство? Вземѣте прочее праведний си дѣлъ въ тази борба и, като чада на сѫщето отечество, на което щастието е и Ваше щастие, на радо сърдце принесѣте своитѣ заслуги въ народното дѣло. Така ще повдигнете репутацията на благородния Вашъ полъ не само предъ обществото отъ което сте часть, но и предъ цѣлий образованъ свѣтъ.

5-ий Августъ 1879 г.

ПИСМО XII.

До Българската войска.

Неоспоримъ е фактътъ че подвигитѣ извършени отъ Българското опълчение въ миналата война, както и успѣхитѣ показани отъ младата наша на

родна войска, въ военното искуство, подѣйствуваха твърдѣ силно на чуждестранната публика и я накараха да си състави по-друго понятие за насъ и за нашето политическо бѫдѫще. Славни Русски военачалници които се намѣриха на чело на нашето освѣлчение въ време на военнитѣ дѣйствия неможаха да намѣрятъ думи какъ да искажятъ предъ Царя-Освободителя подвигитѣ на Българскитѣ юнаци и не веднажь бѣлѣжиха, че считатъ за гордость гдѣто могѫтъ да предводителствуватъ ратници-лъвове. Иностранни компетентни сѫдии, които се случаваха на обученията, маневритѣ и парадитѣ на младата Българска войска, учудваха се на направитѣ ѝ въ твърдѣ кѫсо време успѣхи, на дисциплината, стройностьта и искусното ѝ държание подъ оружието, и не се стѣсняваха да исповѣдѫтъ, че тѣ виждѫтъ въ нея не шестмѣсечни или едногодишни новобранци, а стари солдати.

За наше щастие бѣше, Български войници, гдѣто поне на едно малко число наши братья се падна случай да испитатъ силата си въ сраженията на бойнитѣ полета. Това най-краснорѣчиво доказва предъ свѣта, че военний духъ не е угаснѫлъ у наший народъ и слѣдъ петвековното негово робство, че храбростьта на старитѣ ни прадѣди живѣе още въ тѣхнитѣ потомци. Тѣхното юначество показано въ ужастнитѣ битви порази не сáмо тия които му бѣхѫ очевидни свидѣтели, но и всички що чуваха за него. То даде да разбере и самийтъ нашъ тиранинъ, че тойзи народъ е готовъ съ кръвьта си да искупи своята свобода и че е вече изгубенъ за него. То запали въ всяко мѫжко Българско сръдце желанието ко-

та по скоро ще може да опита щастието си на оръжието. И не е ли наистина достоенъ за похвала и подражение тоя героизмъ, гдѣто 4—5 хиляди Български ратници събарятъ цѣли Османски полчища? На ли шепа Български юнаци подъ Стара-Загора три дни се дръжяхѫ предъ многобройната Сюлейманова армия и се оттѣглихѫ слѣдъ като покрихѫ Старо-Загорскитѣ полета съ хиляди неприятелски трупове? На ли шепа Български юнаци защитиха най-геройски шипченский проходъ отъ сѫщата Сюлейманова армия, като 4 дни и 4 нощи, гладни и жѣдни нехвърлихѫ пушката отъ рѫка, като при свършването на патронитѣ си тѣ се бихѫ и съ камьнье, и като непрестанахѫ даже когато Балканската атмосфера вмерисана и наситена отъ испаренията на тлѣющитѣ грамади неприятелски трупове имъ казваше „доволно"? На ли пакъ шепа Български юнаци презъ най-лошето време на зимата минѫхѫ Балкана отъ къмъ Зелено-Дърво, презъ пѫтеки отъ които врагътъ мислилъ че нито заякъ минува, разбихѫ неприятеля при Шейново и като лъвове се нахвърлихѫ на укрѣпенитѣ негови позиции при политѣ на Балкана, гдѣто заедно съ братьята си Русси заобихѫ цѣлата тамъ Турска армия, съ всичкитѣ ѝ топове, муниции и провизии? Таквизъ юнашки подвиги сѫ въ състояние да извършѫтъ сѫмо онія, които чувствувѫтъ нуждата за свобода, които знаятъ да се жертвуватъ за тѫзи свобода и у които пламти огньтъ на отмъщението за едно полвинь тисящелѣтно иго.

А таквизъ трѣбва и да бѫдѫтъ синоветѣ на България, защото за да постигне тя предупредѣлено̂то си назначение трѣбва да се наблѣга на своя-

та сила, на мишцитѣ на собственитѣ си чеда. Затова колкото по-голѣма и по-добрѣ организирувана сила може да приготви тя, толкова по-скоро и по-лесно може да се види освободена отъ всяка чужда власть. Не се отнемѫтъ и потъпкватъ политическитѣ права и свободата на онзи народъ, който располага съ една войска готова всякога да ги защити. Даже въ най-образованнитѣ и велики държави войската е единственната гаранция за неприкосвеностьта на тѣхната независимость и на собственитѣ имъ интереси. Нуждата прочее да имами и ний една добрѣ устроена войска е повече отъ повелителна, най-вече при сегашнето ни положение, когато народната ни сѫдба не е още окончателно рѣшена и когато отъ всички страни сме заобиколени отъ неприятели. Тѫзи войска трѣбва да организира и поддържи народа съ каквито и да било жѫртви. Тя трѣбва да се постави на висотата на положението си, като се напрази достойна да отговори на тѣжкитѣ свои длъжности. Тя трѣбва да владѣе изискванитѣ качества и знания за една добра войска. Защото днесь благополучнийтъ исходъ въ една война независи сáмо отъ дѣйствието на грубата разрушителна материя и отъ количеството на войската, но зависи още отъ количеството на знанията и искуствата съ които располага една войска. Двѣтѣ велики войни на послѣднето десятолѣтие даватъ за това най-добри доказателства.

Не е нужда да се расправя и Вамъ Български войници, какво чака отъ Васъ отечеството. По-добрѣ отъ всѣкиго знаете че Вий сте повикани да защитявате придобитата свобода на една часть отъ народа

и да извоюватъ [illegible]
та на другата по-[illegible]
стави да пашка оп[illegible]
ство. Нищо по-тяжъ[illegible]
то, отъ испълнени[illegible]
щото се касае [illegible]
отечеството и н[illegible]
но увѣрени ч[illegible]
колкото да [illegible]
свободата на [illegible]
Вий неможете [illegible]
за народа служе[illegible]
правяхте н[illegible]
оружие. Н[illegible]
вободителе [illegible]
вате и военит[illegible]

За да [illegible]
назначени[illegible]
всичко ми [illegible]
уважени[illegible]
да усъвъ[illegible]
дость тр[illegible]
та ѣе і [illegible]
Разни[illegible]
въ войни[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

да си набавите поне по практически нѫть необходимитѣ елементарни познания съ които войникътъ ста ва пó-вѣщъ въ дѣлото си.

Тукъ не малки трудове чакатъ и военнитѣ начали́ци, като начнемъ отъ най-горний до най-долний чинъ. Тѣ трѣбва да посвятятъ всичкото си внимание, всичкитѣ си грижи за доброто устройство и за унапредванието на управляемитѣ имъ части. Тѣ сѫ длъжни, освѣнь обучението войскитѣ си на оръжието, да се стараятъ и за тѣхното повдигание въ нравственно отношение. Тѣ сѫ длъжни да ги събиратъ въ свободното имъ време и да имъ проповѣдватъ предлѣжащето народно дѣло, за да се проникне отъ него всяко войнишко сърдце; защото колкото е пó-дълбоко съзнанието на войската въ дѣлото за което е повикана да се бори, толкозъ е пó-голѣма рѣшителностьта ѝ на бойното поле. Тѣ трѣбва още да запознаватъ частитѣ си съ отечественната история, съ мѣстната география, и въобще да хранятъ патриотический имъ духъ съ сгодната за него умственна храна. Правителството и народътъ отъ своя страна имѫтъ за длъжность да удовлетворяватъ материялнитѣ потрѣби на войската, да я снабдятъ съ всичкитѣ ѝ принадлежности и да доставятъ срѣдствата за поддържанието ѝ.

Приготвени тъй, Български войници, вий щѫдете въ състояние да посрѣщните достойно неприятеля, който би нагазилъ хубавото Ви отечество или би посѣгналъ на неговитѣ права. При това ако немогѫтъ се удовлетвори резонитѣ наши желания по миренъ начинъ, ако обстоятелствата принуцятъ народа да си извоюва пълнитѣ свои права съ силата

съображението на туй обстоятелство че, при едно по-радикално опредѣление на работите въ Въстокъ, само нашата сила е която може да накара да се земжтъ въ уважение народнитѣ ни интереси. Отъ тамъ пакъ препоржчвами распространението на гимнастическитѣ общества, посѣщението на военнитѣ обучения, каквото всѣки здравъ и читавъ Българинъ да се приучи на оржжието и на военното искуство и, когато гласътъ на отечеството го повика, да бжде готовъ да му послужи. На задължителнитѣ и опитни наши войници пада длъжностьта да развиятъ тукъ най-жива дѣятелность за обученията на народа въ военното дѣло.

Въ заключение на писмото си немогж да неотправя нѣколко думи особенно къмъ българскитѣ войници отъ тъй нарѣченната „Източна Румелия.“ Не е да незнаете, любезни братья, че отъ безцвѣтното положение на хубавата тжзи страна по която сж текли, а може и още да текжтъ потоци человѣческа кръвь, се въсползувахж най-много чужди за народностьта ни и безъ заслужено довѣрие личности, които въ нашитѣ нещастия намѣрихж да удовлетворяватъ користолюбивий си и спекулативенъ духъ. Днесь множество цариградски вагабонти и шарлатани намѣрватъ достжпъ въ разнитѣ административни постове, а най-много въ Вашата милиция. Тѣ се нарочно испращатъ тукъ отъ нашитѣ неприятели за да съсипятъ порядъка, който братьята русси съ толкова жертви можахж да въстановятъ, и тъй да вкаратъ пакъ въ тжзи толкова пострадала страна умразната власть на азиятското правителство. А като знаятъ че Вий сте единственната гаранция за тър-

жественно припознатитѣ правдини на Областьта, залогътъ за пó-нататъшната ѝ свобода, тѣ обьрнѫхѫ всичкото си внимание за растуряването на Вашата примѣрна преди нѣколко време по дисциплина и устройство милиция. Вий видѣхте и не безъ душевно прискърбие какъ се извадихѫ отъ служба славнитѣ Ваши първи Командири русси, които Ви обичахѫ като чеда и немислехѫ за друго освѣнъ за доброто и напредъка Ви. Вий видѣхте какъ се гонятъ българскитѣ пó-опитни офицери, които желаятъ искренно да служатъ на отечеството и се постоянно замѣняватъ съ чужденци, които нито езикътъ Ви знаятъ, нито за отечеството Ви се интересуватъ. Вий видѣхте наконецъ съ най-голѣмо докачение на военната честь, че офицерски погони и саби се окачихѫ на лаккеи, прости занаятчии и даже на лустраджии, и то сáмо да фигуриратъ хора въ милицията или жандармерията и да истощаватъ бѣднитѣ срѣдства на страната. Началникътъ*) Вашъ, който не се показва въ нищо пó-доленъ отъ турски паша, захванѫ произволно да расформирува частитѣ Ви и въобще тъй се распорежда каквото да растури коренно тѫзи мѣстна сила. Съ тѫзи цѣль той е начнѫлъ и Васъ направо да льсти да напустните военното поприще, като Ви кара ту жандарми да се записвате, ту уволнение да искате за неправилното Ви ужь земание подъ военната повинность или по причина на болѣсть и пр. Но Вий, български войници, не се ма-

(* Когато пишахми горнитѣ редове, съ удоволствие чухми извѣстието за свалението отъ служба на Началника за който е въпросъ тукъ. Давно новоназначеннийтъ оправдае нашитѣ надѣжди за доброто на страната и исправи капиталнитѣ погрѣшки на предшественника си.

мѣте да напущате редоветѣ си за такъвъ умисленно пръскани фръвдни залъгалки. Невѣрвайте че ще бѫде по-добрѣ за Васъ да служите въ жандармерията, гдѣто щѣли сте да бѫдете свободни и съ заплата; защото преминуванието Ви въ жандармерията ще има за слѣдствие намаляванието, а може-би и растуранието на милицията. Не забравайте че милицията е която прѣчи въ очитѣ на нашитѣ недоброжелатели, а не жандармерията: защото въ тази послѣдната службата е наемна и могатъ лесно да се-исключатъ отъ нея всички нижни чинове, даже и безъ причина; но не е тъй и съ милицията, гдѣто службата е обязателна. Отваряйте си добрѣ очитѣ въ всичко що се касае до Васъ и до Вашата сѫдба. Неставайте слѣпо орѫдие на злонамѣренни за страната Ви чужди планове и интриги. Ненапущайте служението си на отечественото орѫжие, ако даже и препятствия да срѣщнете за това. Сами се въспротивѣте на растуранието на хубавата Ваша войска и докажѣте че Вамъ не е дотегнало да служите на отечеството. Бѫдѣте готови всякога да защитите толковъ скъпо придобититѣ ограничени права и свобода на страната и да дѣйствувате за тѣхното развитие. Ако видите че нѣкаква опастность угрожава отечественитѣ интереси, че непринятель би посѣгнал на отстѫпенитѣ правдини на народа, то по гласътъ и сигнала на отечеството всички опълчение гѫрди за защитата на тѣзи правдини. Ако въ такъвъ минути би се намѣрали помежду Ви неискренни Вамъ началници, които би се осмѣлили да Ви предадатъ или пожертвуватъ въ полза на непринятеля, то такъвзиго нека въ Ваший

[illegible] [illegible] [illegible] [

ПИСМО XIII.

До Правителствата и Народа въ Сѣверна и Южна България.

Голѣмо заблуждение ще бѫде отъ наша страна, ако за постиганието на всежеланната ни цѣль ний се облѣгами сѫмо на материялнитѣ си сили, а занемаримъ развитието на моралната оная сила, която нашето вѫтрѣшно устройство, нашето почитание на закона и правдата, нашето разумно отнасяние съ пó-слабитѣ отъ насъ, могѫтъ ни достави. Тѫзи сила ще бѫде могущественна подпорка на нашитѣ желания и може въ голѣма мѣра да дѣйствува за пълната сполука въ осѫществението имъ. Дѣйствително, ний трѣбва да бѫдемъ силни материално, за да можемъ достойно да посрѣщнемъ всяка случайность, която би ни сполѣтяла; но не пó-малко трѣбва да бѫдемъ силни и нравствено, за да можемъ да отблъснимъ претенциитѣ на нашитѣ неприятели и противници, да съборимъ мѫчнотиитѣ, които бихѫ ни повдигали въ извоюванието на народнитѣ ни права. Трѣбва да докарвами събитията и логиката на нѣщата да говорятъ високо въ полза на нашитѣ интереси, а не да бѫдѫтъ въ противорѣчие съ тѣхъ. Трѣбва, когато удари часътъ за окончателното рѣшение на народнитѣ ни сѫдбини, да се намѣримъ тъй силни морално, толкозъ логични и лойялни, колкото и крѣпки при поискванието на правата си, щото всяко опитвание за онеправдание въ правата ни да падне самò по себе. Затова съ настоящето си

[illegible]

[illegible]

[illegible] ни удовлетворението на народните ни [illegible]
колкото повече сми напредняли въ образованието
отъ съжителствующитѣ намъ мошонеско [illegible]
по-силни ще бѫдемъ да ги [illegible] при [illegible]
ний сми призовани отъ природата [illegible]
въ едно близко или далечно бѫдещо [illegible]
европейска, и тѫжи дръжанъ въ [illegible]
мѣри, въ спохвати въ [illegible]
за съществуванието си [illegible]
да намирятъ [illegible]
Чрезъ образованието [illegible]

вимъ да станемъ таквизъ, каквито нашето бѫдѫще политическо положение трѣбва да ни свари. Ний трѣбва да обърнемъ още голѣмо внимание и върху вѫтрѣшното си развитие изобщо, да туримъ всичкитѣ си работи въ порядъкъ, тъй щото и самото ни вѫтрѣшно положение да заслужва уважение отъ страна на всички опия, които съ добра или лоша цѣль слѣдватъ съ интересъ ходътъ на работитѣ въ отечеството ни.

Другъ достоенъ да повдигне нравственната сила на нашиѝ народъ предмѣтъ е раздаванието отъ страна на нашитѣ правителства на правосѫдието безъ различие на племе и вѣра, безпристрастното приспособление на законитѣ и оздравяванието на общето благоденствие. Подъ защитата на нашитѣ правителства и предъ строгостьта на законитѣ, животътъ, имотътъ на всичкитѣ безъ исключение поданници трѣбва да бѫдѫтъ еднакво обезпечени. Нашитѣ конституции трѣбва еднакво да оздравяватъ за всичкитѣ съжителствующи намъ народности свободата въ упражнението на гражданскитѣ и религиознитѣ имъ права. Са́мо у деспотическитѣ правителства могѫтъ да сѫществуватъ привилигировании, тъй да кажемъ, поддании; у тѣхъ са́мо се позволява на господствующето племе да онеправдава другитѣ съжителствующи племена, да потъпква правата, кои то тѣ като граждани и человѣци имѫтъ, и да имъ струпва на гърбътъ всички тяжести на държавата, а съотвѣствующитѣ на тѣзи тяжести права да присвоява са́мо за себе. Но и таквизъ правителства нѣмѫтъ трайно сѫществувание при съвременната цивилизация. Рано или късно правдата надвива и тѣ

загиваатъ невъзвратно. Тъй видѣхми да става съ Турското правителство, което гледаше на своя народъ като пратенъ отъ небето да властвува, да събличя, да граби, а другитѣ си подданници считаше като предопредѣлении да бѫдѫтъ негови илоти, и за което законъ сѫществуваше са́мо тогава, когато се касаеше за защита на Мюсюлманина и за наказание на Християнина. Нашитѣ правителства обаче трѣбва строго да се пазятъ да не испаднѫтъ въ погрѣшкитѣ на предшественницитѣ си. Трѣбва всѣкиму безъ разлика да се дава правото, и законътъ да бѫде тъй строгъ за Българина както и за другитѣ народности. Такъвъ линия на поведение къмъ другитѣ съжителствующи народи не ще каже отказвание отъ собственнитѣ наши интереси и права за защита на чуждитѣ; защото доброто разбирание на тѣзи интереси и права ни налага да бѫдемъ правосѫдни и справедливи къмъ всичкитѣ си безъ исключение съжители.

Ний препорѫчвами и на свободнитѣ наши братья най-дружелюбни сношения, най-добро взаимно съгласие съ всичкитѣ съжителствующи тѣмъ народи и особенно съ турцитѣ. Нашето тукъ предложение може-би да се показва доволно странно. И наистина странно е да се препорѫчва дружески сношения съ мѫчители, петвѣковното владичество на които невика освѣнъ за отмьщение на всяка стѫпка. Странно е да се изисква да показвашъ братска-нѣжность и любовь къмъ тѣзи които сѫ тя немилостиво угнетявали, грабили, горили, бѣсили клали, и обезчестявали. Но постиганието на всенароднитѣ ни желания, нравствената сила която едно добро живувание съ бившитѣ

ни владѣтели може да ни достави въ туй отношение. трѣбва да стоятъ по-горѣ отъ всяко чувство на ненависть къмъ тѣхъ, отъ всяко стрѣмление за отмьщение. Каквото и да было отмьщение отъ наша страна сега неможе друго да принесе освѣнъ едно удовлетворение на безполезна сантиментальность, но то ще бѫде препятствие въ успѣхътъ на дѣлото ни. А за насъ най-голѣмото и най-страшно отмьщение, което можемъ да нанесемъ на всичкитѣ си врагове, трѣбва да бѫде постигането на великата наша цѣль. Предъ видъ на тази цѣль ний трѣбва да затаимъ въ себе всички враждебни чувства, всяка умраза къмъ Турцитѣ и съ великодушието съ което истьрпѣхме мъчитѣ на едно жестоко робство отъ петь столѣтия, съ общото туй великодушие да спрѣмъ у насъ всяко стрѣмление за преслѣдвания и отмьщения, какъвъ и оправдаеми. Отъ тези принципи желаемъ да се проникнатъ всичкитѣ ни политици, всичкитѣ ни администратори, цѣлийтъ на свободенъ народъ Българи. Напредъ насъ достойни сѫ за осѫждание онѣзи наши съотечественици, които търсятъ случаи да си отмьстятъ на Турци за сторени неправди и обиди. Нашъ и врагетелятъ е и они патриотизъмъ, който воля бъдещето си въ надбѫждения за преслѣдвание или какъвто и да было отмъщение на инвитѣ турци. Да пръкнатъ такъвъ въразвление ще рѣче да слѣдваме пътя на предшественицитѣ си. Но понеже единитѣ причини немогатъ да имать освѣнъ едни и сѫщи слѣдствия, то и насъ неможе да ни послѣди освѣнъ сѫщата тази участь. Тѣ се най-строго изпитатъ и наказатъ за стореннитѣ си погрѣшки съ съсипването на голѣмата ни държава. Тоа тѣхне

ссз. и въ конституцiи [illegible]

большинство. Думаю [illegible]

на отечеството ни, въ опредѣлението на които нашата сполука безъ поддръжката на умиращий може да стане съмнителна. Времето за рѣшенията на такивъ въпроси наистина не е близско, но не е и толкозъ далечно колкото можемъ да си го представями. Политическитѣ събития сега зрѣятъ съ забѣлѣжителна бързина и ний не само незнаемъ какво ни носи едно десетолѣтие, но незнаемъ даже съ какво ще ни се представи всяка новонаступающа година. Затова и трѣбва да дѣйствувами тъй, щото събитията да ни заварватъ всякога силни предъ правото си. Но ако ний съ не благоразумни постжики, съ нѣкои обиди или притѣснения на съжителитѣ си Турци неможемъ да ги привлѣчемъ камъ страната си, тогава не само ще се лишимъ отъ една нравственна сила въ дѣлото си, но още ще рискувами успѣхътъ на сегашното си привилегированно положение. Защото при ненавистьта на дипломатитѣ къмъ бждщего на нашето отечество, като славянско, доволно е да се притури и нѣкое наше неблагоразумие, и самитѣ дипломати да настоятъ за вкарвание на гарнизони въ Южна България и за въспрепятствие въ постиганието на цѣльта ни. При това нека най-послѣ незабравями, че съчувствието е всякога откъмъ страната на по-слабиятъ, и че всяка наша неправда или жестокость къмъ слабитѣ днесь Турци ще повдига въ образований свѣтъ сжщото негодование къмъ насъ и нашето правителство, каквото тѣхнитѣ жестокости надъ насъ повдигахж срѣщу правителството имъ и тѣхъ.

Отъ казанното ни се вижда че нравствената сила е единъ потрѣбенъ елементъ, единъ важенъ факторь за

честитото рѣшение на въпроса за политическата независимость единство на народа. Нравственното ни развитие трѣбва прочее да върви въ параллелъ съ материалното ни развитие. Силни нравственно, силни вещественно, ний нетрѣбва да се боимъ за логическото бѫдѫще на отечеството ни. Тогава настанатъ ли обстоятелствата, въ които природата ще може да завладѣе правото си, и нашитѣ желания се испълнени, нашата политическа независимость придобита и цѣлийтъ ни народъ прибранъ подъ единъ господарь и подъ една самостоятелна българска държава. Нека Богъ ни помогне да дочаками пó-скоро това.

15-й Августъ 1879 г.

КРАЙ.

Типографически погрѣшки.

На стр.	редъ	вмѣсто	чети:
13	23	потрѣбни улучшения	*потрѣбнитѣ улучшения*
—	26	защото само	*защото само*
40	33	повторенъ цѣлъ редъ	*тъ не грѣбка да се чете.*
41	13	Симпатиято	*Симпатиятъ*
60	15	И тѣ духовни	*И тъ бѣхѫ духовни пастири*
63	20	съединителната	*съединителнѝ*
65	22	и единство на	*и единството на*
68	9	го орение	*говорение*
—	32	средства съ които	*средствата, съ които*
69	29	събрание на	*събирание на*
76	4	атрибутитѣ	*атрибутиитѣ*
—	27	оставятъ	*стоятъ*
77	4	Диванавътъ	*Диван тъ*
—	17	да се отави	*да се остави*
—	23	и прѣчки	*и прѣчка*
78	1	на мѣстото си	*на мѣстото си,*
—	31	на земяна	*на земята*
80	27	бита за тѣхнитѣ	*битата за тѣхнитѣ*

ВЪ КНИЖАРНИЦАТА

на

Х. Г. ДАНОВЪ

въ

ПЛОВДИВЪ, РУСЧУКЪ, СОЛУНЪ.

покрай други учебни, забавни и отъ духовно съдържание книги намиратъ се за продань и слѣдующитѣ нови отъ историческо и поучително задържание книги:

Цѣна Гр.

„Органический Уставъ“ на Источна Румелия Пловдивъ, 1879. стр. 294 на гол. 8-ни фр. 6.

Княжество България, прѣвелъ Беневъ. Пловдивъ, 1879 стр. 81 5

България въ Источний Въпросъ, отъ А. Цановъ. Пловдивъ, 1876, стр. 240, ... 10

Два Мѣсеца въ Габрово, Пловдивъ, 1879, стр. 160 7

Проектъ за Конституция на Бълг. Княжество, Пловдивъ, 1879. стр. 33 2

Наскоро излизатъ отъ печатъ:

Протоколитѣ на Първото Народно Събрание въ Търново.

Конституцията на Княжество България.

Брзотисква-Печатница и Литография на Янко С. Ковачевъ въ Пловдивъ и София.

DR 72 .P58
Pisma na edin "rumeliiskii" bu
Stanford University Libraries
3 6105 041 504 007

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.